VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA

MARIBOR

VPLIV GLOBALIZACIJE NA ZAPOSLOVANJE TUJIH DELAVCEV V POŠTI SLOVENIJE

Kandidatka: Viktorija Tores

Vrsta študija: študentka izrednega študija

Študijski program: Ekonomist

Mentor predavatelj: doc. dr. Dušan Mežnar

Mentorica v podjetju: Barbara Galičič Drakslar, univ. dipl. ekon.

Lektorica: Tatjana Emeršič, prof. slov. jezika s knjiž. in soc.

Maribor, 2019

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisna Viktorija Tores sem avtorica diplomskega dela z naslovom Vpliv globalizacije na zaposlovanje tujih delavcev v Pošti Slovenije, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. Dušana Mežnarja.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia Maribor,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli kot moje lastne kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/2013 in 56/2015; (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia Maribor skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32.a členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia Maribor objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Maribor, avgust 2019 Podpis študentke:

ZAHVALA

Iskrena hvala mentorju doc. dr. Dušanu Mežnarju in mentorici v podjetju Barbari Galičič Drakslar, univ. dipl. ekon., za vodenje, usmerjanje in pomoč pri pisanju diplomske naloge. Za vse vzpodbude, prijaznost in pomoč se zahvaljujem ravnateljici Višje strokovne šole Academia Maribor, mag. Vidi Perko.

Hvala sodelavkam, ki so me spodbujale in mi omogočale, da je moj študij ob delu potekal nemoteno, in seveda hvala tudi moji družini, ki je ves čas študija verjela vame in v moje delo.

POVZETEK

V diplomskem delu sem proučevala pojem globalne politične ekonomije in njen vpliv na zaposlovanje tujih delavcev v podjetju Pošta Slovenije.

Zanimalo me je, kako oblikovalci javne državne politike v povezavi z vladnimi in nevladnimi organizacijami s svojimi odločitvami sooblikujejo svetovno politiko. Eno pomembnejših vprašanj sodobne družbe je tudi načrtovanje politike priseljevanja migrantov.

Primerjala sem vsebinske razlike in podobnosti globalizacije in internacionalizacije ter njune vplive na različna področja človekovega delovanja. Predvsem me je zanimalo, kakšni so učinki in razsežnosti globalizacije in internacionalizacije izven meja nacionalnih držav.

Osrednjo pozornost sem posvetila mednarodnim migracijam našega časa in dejavnikom, ki jih spodbujajo in/ali zavirajo. Predstavila sem različne vrste migrantov in vzroke za njihove selitve. Ugotavljala sem, kakšno migracijsko politiko naj vodijo države, kadar hočejo pritegniti priseljence, in kako naj ravnajo, če želijo priseljevanje omejiti. Prav tako sem proučila zmanjševanje demografskega deficita s pomočjo migracij.

V drugem delu naloge sem predstavila podjetje Pošta Slovenije in njegovo soočanje z zaposlovanjem tujih delavcev, ki prihajajo iz držav bivše Jugoslavije. Proučila sem pravne podlage za zaposlitev tujih delavcev v Republiki Sloveniji in podrobno raziskala sistem izobraževanja in praktičnega usposabljanja, ki ga Pošta Slovenije izvaja za zaposlene tujce.

Ugotavljala sem, kakšna dela opravljajo tuji delavci, preden se usposobijo za delovno mesto pismonoše, in katera dela opravljajo kot pismonoši.

Prav tako sem raziskala, kako se zaposleni tuji delavci integrirajo v novo delovno in kulturno okolje in kaj prispeva k njihovi uspešnejši vključenosti v novo družbo.

Na koncu me je zanimalo, kaj je tuje delavce, zaposlene na Pošti Slovenije motiviralo v samo migracijo in kakšne ekonomske učinke prinaša njihova zaposlitev v slovenskem podjetju njihovi izvorni državi.

Ključne besede: globalizacija, migracije, zaposlovanje tujcev v Pošti Slovenije, izobraževanje tujcev, integracija tujcev.

ABSTRACT

THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE EMPLOYMENT OF FOREIGN WORKERS IN POŠTA SLOVENIJE (POST OF SLOVENIA)

In the theoretical part of my diploma thesis I studied the concept of a global political economy and its influence on the employment of foreign workers in the Post of Slovenia. The point of interest was also how public policy decision makers in cooperation with governmental and non-governmental organizations contribute to the world politics through their decisions. One of the most important issues of contemporary society is also planning of immigration policies.

I compared the differences and the similarities of globalization and internationalization and their influence on human actions. I was particularly interested in the effects and dimensions of globalization and internationalisation outside the national borders.

I have focused on the contemporary international migrations and the factors that encourage and/or inhibit them. I described different types of migrants and the reasons for their migrations. I determined what kind of migration policy a country should lead when they want to attract immigrants and what to do if they want to restrict the migrations. I also described the reducing of the demographic deficit through immigration.

In the second part of this diploma thesis I presented the company Pošta Slovenije (Post of Slovenia) and its decisions connected with hiring foreign workers coming from the former common state of Yugoslavia. I studied the legal basis for the employment of these workers in the Republic of Slovenia and the system of education and training implemented by the Post of Slovenia for their employees. I also studied what kind of work are foreign workers doing before being trained as postmen and what kind of activities they do as postmen.

I was also interested in how foreign workers employed by Post of Slovenia can integrate into a new cultural and working environment, and what contributes the most to their successful integration into a new society.

At the end I was interested in what motivated the foreign workers employed by Post of Slovenia to immigrate and what economic effects does their employment in a Slovenian company brings for their a country of origin.

Key words: globalization, migration, employment of foreigners in the PS, education of foreigners, integration of foreigners.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD 8

1.1 Opis področja in opredelitev problema 8
1.2 Namen, cilji in osnovne trditve 8
1.3 Predpostavke in omejitve 9
1.4 Uporabljene raziskovalne metode 10

2 GLOBALIZACIJA 11

2.1 Oblikovanje globalne politike 11
2.2 Globalizacija in internacionalizacija 13

3 MIGRACIJE 15

3.1 Osnovni pojmi in definicije 15
3.2 Kategorije migrantov 17
3.3 Razlogi za migracije 19
3.4 Dejavniki vzpodbude migracij 21
3.4.1 Razlike v dohodkih 21
3.4.2 Migracijske mreže 22
3.4.3 Davki, transferji in varnost 23
3.4.4 Zdomska nakazila 23
3.4.5 Makroekonomski dejavniki 24
3.5 Zaviralni dejavniki migracij 25
3.5.1 Stroški selitve 25
3.5.2 Politika priseljevanja 26
3.5.3 Demografske značilnosti 26
3.5.4 Politični in okoljski pogoji 27
3.6 Zmanjševanje demografskega deficita s pomočjo migracij 27

4 ZAPOSLOVANJE TUJIH DELAVCEV V POŠTI SLOVENIJE 29

4.1 Podjetje Pošta Slovenije d. o. o. 29
4.1.1 Izvajanje poštnih storitev v Republiki Sloveniji 29
4.1.2 Delovno mesto pismonoš 31
4.1.3 Delovno mesto pomožnih delavcev, pripravljalcev pošiljk 31
4.1.4 Vzroki za zaposlovanje tuje delovne sile v podjetju Pošta Slovenije 31
4.2 Pravne podlage in postopki zaposlovanja državljanov iz držav bivše Jugoslavije 33

4.2.1 Zaposlitev državljanov Republike Hrvaške 33
4.2.2 Zaposlitev državljanov Bosne in Hercegovine 34
4.2.3 Zaposlitev državljanov Republike Srbije 35
4.3 Aktivnosti zaposlovanja tujih delavcev v Pošti Slovenije 36
4.4 Strokovno izobraževanje in usposabljanje novo zaposlenih pismonoš 39
5 SKLEP 42
6 VIRI, LITERATURA 45

KAZALO SLIK

Slika 1: Migrant 21
Slika 2: Migracijske mreže 23
Slika 3: Primer prenosa denarnega nakazila prenesenega preko posrednika 24
Slika 4: Rastoči stroški migracij 26

KAZALO TABEL

Tabela 1: Sistematična primerjava značilnosti internacionalizacije in globalizacije 14

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Primerjava povprečnih mesečnih plač v Sloveniji in navedenih bivših državah Jugoslavije v letu 2019 22

1 UVOD

1.1 Opis področja in opredelitev problema

Pošta Slovenije d. o. o. (v nadaljevanju Pošta Slovenije) se, kakor tudi nekatera druga podjetja v Sloveniji, v zadnjem času srečuje s pomanjkanjem ustreznih kadrov. Zaposlenih primanjkuje predvsem na področju dostave, predelave pisemskih pošiljk in v transportni dejavnosti. Pošta Slovenije zato intenzivno išče ustrezne kadre z izvajanjem različnih aktivnosti. Kandidate za delovna mesta išče preko Zavoda za zaposlovanje RS, spletnega oglaševanja na zaposlitvenih portalih, z razpisi v časopisih, sodeluje s kadrovskimi agencijami. V okviru promocije poklica pismonoše sodeluje na kariernih in zaposlitvenih sejmih, v srednješolskih centrih in na zavodu za zaposlovanje, pri Slovenski vojski, sodeluje z zavodom za zaposlovanje v Srbiji ter Bosni in Hercegovini, povišala je ceno urne postavke študentskega dela za opravila na dostavi, spremenila sistem nagrajevanja zaposlenih, ponovno uvaja štipendiranje, za občasna dela najema tudi upokojence. Kljub aktivnostim za pridobitev zadostnega števila zaposlenih na področju dostave se podjetje srečuje s povečano fluktuacijo svojih delavcev. Ti v času gospodarskega razcveta namreč iščejo zaposlitev na različnih področjih dela.

Pomanjkanje ustreznih kadrov v podjetju Pošta Slovenije na delovnih mestih pismonoša, dostavljalec, pripravljalec pošiljk in voznik idr. mi je dobro poznano tudi iz lastnih izkušenj, saj sem že več kot desetletje zaposlena v tej organizaciji.

Za popolnitev manjkajočega števila kadra so v podjetju kot dodatno možnost ocenili postopno zaposlovanje tujih državljanov in s tem vključevanje organizacije na globalni trg dela in delovne sile. V skladu z delovno zakonodajo, Zakonom o rabi slovenskega jezika, s sistematizacijo delovnih mest in naravo dela pismonoš in dostavljalcev se za ta delovna mesta zahteva znanje slovenskega jezika. Tako bi se tuji delavci, predvsem prebivalci držav bivše Jugoslavije, sprva zaposlili na takem delovnem mestu, na katerem znanje slovenskega jezika ni potrebno in ni pogoj za nastop dela, npr. delovno mesto pomožnega delavca, pripravljalca pošiljk ipd. Med samim strokovnim usposabljanjem za delo bi se delavci učili tudi slovenščino na ravni A2 in po opravljenih izpitnih obveznostih začeli z delom pismonoše.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

Namen diplomskega dela je obdelati teoretične podlage in poglede o globalizaciji trga dela, katere del so tudi mednarodne delovne migracije. S pričujočo raziskavo bom proučila

problematiko pomanjkanja in zaščite določenih kadrov domače delovne sile ter zaščite domačih delavcev in držav v primerjavi s tujimi.

Na podlagi primera Pošte Slovenije bom skušala dokazati, da je na delovnih mestih, za katera primanjkuje domače delovne sile, mogoče uspešno zaposliti tuje delavce.

Raziskala bom pravne podlage in postopke zaposlovanja tujih delavcev v naši državi ter proučila teoretična in praktična usposabljanja in izobraževanja za tuje zaposlene delavce v Pošti Slovenije.

Hipoteze, ki jih želim potrditi, so naslednje:

H1: Zaposlitev tujcev v Pošti Slovenije predstavlja ekonomske prednosti za države iz katerih le ti prihajajo.

H2: Zaposlitev tujcu v Pošti Slovenije omogoča hitrejšo in učinkovitejšo integracijo.

H3: Večina zaposlenih tujcev v Pošti Slovenije je ekonomskih migrantov.

Cilji diplomskega dela so:

- proučiti in raziskati, kakšen vpliv ima zaposlovanje tujih delavcev v Pošti Slovenije na njihove matične države,
- raziskati, ali zaposlitev tujcu v Pošti Slovenije omogoča hitrejšo in učinkovitejšo integracijo,
- raziskati, ali so se tujci v Pošti Slovenije zaposlili iz ekonomskih interesov.

1.3 Predpostavke in omejitve

Predpostavljam, da:

- bo za izdelavo diplomskega dela dostopnih dovolj ustreznih virov,
- da bodo slovenski sodelavci dobro sprejeli sodelavce iz bivše skupne države,
- da bodo tuji zaposleni deležni kvalitetnega strokovnega svetovanja in izobraževanja ter praktičnega usposabljanja,
- da se bodo tuji delavci iz republik bivše Jugoslavije uspešno vpeljali v novo delovno okolje in uspešno opravljali svoje naloge.

Omejitve so podatki, ki so poslovna skrivnost podjetja.

1.4 Uporabljene raziskovalne metode

Pri izdelavi diplomskega dela sem uporabila:

- deskriptivno metodo,
- metodo kompilacije,
- metodo komparacije.

Z navedenimi metodami bom proučila vire in literaturo v okviru zastavljene raziskave. Zbrano gradivo bom najprej proučila in z deskriptivno metodo opisala najpomembnejše predpostavke, teorije, dejstva, nakar jih bom med seboj primerjala (komparacija) in spojila (kompilacija) ter ponudila ugotovitve, do katerih želim priti.

Pri izdelavi diplomskega dela sem uporabila:

- domače in tuje strokovne knjige,
- domače in tuje strokovne članke,
- internetne strani,
- opise in interna navodila in druga gradiva Pošte Slovenije.

2 GLOBALIZACIJA

2.1 Oblikovanje globalne politike

Globalizacija je danes eno izmed najpomembnejših vprašanj sodobnega časa, zato bi se vsaka vlada morala ukvarjati s pojavi in spremembami v družbi, ki jih globalizacija prinaša. Nacionalna zakonodajna telesa v sodelovanju z mednarodnimi institucijami razpravljajo in se dogovarjajo, kako posamezna družba vzpostavlja svetovne gospodarske vezi, kako ureja pretok ljudi ter naložb v državo in iz nje. V teh razpravah sodelujejo tako domača ljudska gibanja kakor tudi transnacionalne organizacije za okolje in človekove pravice. Največji poudarek je na notranji trgovinski politiki, priseljevanju, naložbah in menjalnih tečajih (Hiscox, 2011).

Vsaka vlada se mora odločiti, kako bo svoje gospodarstvo povezala z globalnim, s svetovnim gospodarstvom. Odločiti se mora, ali bo odprla domači trg za mednarodno trgovino in ali bo liberalizirala trgovino z nekaterimi državami bolj kot z drugimi. Prav tako se mora odločiti, ali bo dovolila enak delež trgovanja za vse gospodarske panoge ali pa bo za izbrana področja trgovanja postavila različne omejitve. Podobne odločitve mora sprejeti tudi za mednarodne naložbe v različnih gospodarskih panogah. Odločiti se mora tudi glede ureditve priseljevanja in izseljevanja delavcev različnih panog, poklicnih profilov in strok iz različnih držav. Njena obveznost je določiti menjalni tečaj domače denarne valute v primerjavi s tujimi valutami. Prav tako določi, ali bo menjalni tečaj trden oz. fiksen ali pa bo stopnja menjalnega tečaja do neke mere nihala v odvisnosti od ponudbe in povpraševanja na mednarodnih finančnih trgih. V kolikor bi vse države sprejele enake odločitve na vseh političnih in gospodarskih področjih, bi bilo proučevanje in predvidevanje gibanja globalne politike enostavnejše. V realnem svetu pa je situacija bolj zapletena (prav tam).

Že v zgodovini so države sprejemale različne politike odločanja, navadno so za vse ekonomske kot tudi politične determinante uvedle bolj restriktivne kot liberalne politike. Primer države, ki je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja skoraj v celoti zaprla svoje nacionalno gospodarstvo od preostalega sveta, vključno s strogimi omejitvami trgovine, priseljevanj in naložb, je Kitajska. V istem obdobju je Hong Kong sprejel nasprotne ukrepe in ostal odprt za tujce (prav tam).

V današnjem času vlade držav v večji meri sprejemajo takšno politiko, ki je nekje vmes med navedenima skrajnostma. Dejavnosti, ki pomembno vplivajo na določeno področje državnega

gospodarstva, nadzirajo selektivno. Prav tako izmenjavo z različnimi tujimi državami obravnavajo različno restriktivno (Hiscox, 2011).

Vlade sprejemajo posebne odločitve, ki so v bistvu skupek kolektivnih odločitev različnih interesnih skupin, kot so različne nacionalne skupine, politične institucije in industrija. Tako posamezniki kot različne družbene skupine imajo deljena mnenja, kako bi njihova vlada morala urediti oziroma določiti politiko mednarodne trgovine, naložb, menjalnih tečajev in priseljevanja. Želje oziroma pogledi prebivalstva, gospodarstva in političnih institucij, ki oblikujejo te politike, se morajo uskladiti (prav tam).

Odnos države do tujih gospodarskih politik določa, kako na njeno prebivalstvo vplivajo domače povezave v stiku s svetovnim gospodarstvom. Za posamezne interesne skupine posameznikov je pomembno sprejetje takšnih političnih odločitev do tujih držav, ki bodo povečale njihove prihodke (prav tam).

Sprejemanje odločitev do tujih gospodarskih politik je pomembno tudi ob izvolitvi političnih predstavnikov, saj prav ti predlagajo, spreminjajo in dopolnjujejo zakonodajo in način njenega izvajanja (prav tam).

Pomemben dejavnik, na podlagi katerega posamezniki in skupine zastopajo določena stališča v zvezi z globalnim gospodarstvom, je dohodek posameznika, na katerega pa vpliva prav izbira različnih politik (prav tam).

»Vlade držav vedno bolj zanimajo ne le položaj, temveč tudi potenciali njihovih gospodarstev za mednarodno integriranje. Ta interes je povezan z zavedanjem, da so več pozitivnih učinkov sodobne globalizacije deležna gospodarstva, ki v globalizacijskih procesih aktivno sodelujejo. Kakovost tovrstnega sodelovanja je odvisna od zmožnosti ustvarjanja pogojev na ekonomskem, družbenem in političnem področju, ki povečujejo priložnosti za doseganje višjih stopenj rasti in razvitosti gospodarstva v obdobju sodobne globalizacije. Ob interesu nacionalnih vlad po poznavanju obsega in intenzivnosti mednarodnega integriranja gospodarstev gre torej tudi za interes po ugotavljanju in spremljanju sposobnosti teh gospodarstev za mednarodno integriranje oz. za primerne odzive na obdobje sodobne globalizacije« (Korez Vide, 2006, str. 71).

2.2 Globalizacija in internacionalizacija

Na svetovni ravni prihaja do vse večjih razlik na področju mednarodne trgovine, finančnih tokov, komunikacij, mednarodnih migracij in drugih mednarodnih povezav. Izraz internacionalizacija se je v preteklosti pretežno uporabljal za povečanje mednarodnih financ, trga, socialnih vzorcev in človeške mobilnosti. Po drugi strani pa sta bili povečana internacionalizacija in vse večja soodvisnost naštetih dejavnikov napovednik nekega novega obdobja, dobe blaginje ter uspešne in miroljubne ere človeštva (Jones, 2000).

Pojem internacionalizacija podjetja uporabljamo, kadar podjetje opravlja gospodarsko dejavnost v drugi državi (izven meja domače države), to je vsaj v eni tuji državi, lahko pa tudi v več državah ali na več tržiščih. Pojem globalizacija podjetja pa je v rabi takrat, kadar podjetje deluje na svetovni ravni (na različnih celinah in v različnih časovnih območjih … itd.) in je ves svet en trg (Pezdirc, 2008).

Izraz internacionalizacija se velikokrat uporablja, če se ekonomske dejavnosti geografsko širijo preko meja domačih držav, medtem ko se pojem globalizacija uporablja za razpršene dejavnosti, ki se tudi funkcionalno integrirajo (Svetličič, 1996).

V nadaljevanju (tabela 1) so sistematično podane podobnosti in razlike za izbrana področja, ki se nanašajo na internacionalizacijo kot ožji in globalizacijo kot širši pojem. Globalizacija velja za močnejšo obliko, medtem ko internacionalizacija pomeni ohlapnejšo vez mednarodnega sodelovanja udeležencev (Jones, 2000).

Tabela 1: Sistematična primerjava značilnosti internacionalizacije in globalizacije

INTERNACIONALIZACIJA	GLOBALIZACIJA
PROSTOR IN ČAS	
Oddaljeni dogodki in razvoj neenakomerno vplivajo na lokalno življenje.	Oddaljeni dogodki in razvoj močno in hitro vplivajo na lokalno življenje - še posebno na ekonomski vidik.
FINANCE	
Z delnicami se zlahka trguje na nacionalni ravni.	Naložbe, posojila itd. potekajo brez upoštevanja nacionalnih meja.
Tokovi financ in kapitala se znatno povečujejo.	Obstaja brezhibni 24-urni svetovni trg za kapital in finance med različnimi državami, ki poteka brez ovir.
Z delnicami se zlahka trguje na nacionalni ravni. Tokovi financ in kapitala se znatno povečujejo.	Valutnih vrednosti ni mogoče nadzorovati brez predaje nadzora nad monetarno politiko.
Fiskalno politiko nadzoruje država, čeprav se čutijo mednarodni pritiski in omejitve.	Fiskalno politiko narekujejo zunanji dejavniki in sile, saj imajo mobilni kapital, menedžment in strokovno usposobljena delovna sila možnost selitve na območja z ugodnejšimi davki.
TRGOVINSKO-POSLOVNA DEJAVNOST	
Izvoz se povečuje enako kot delež domačega bruto proizvoda.	Izvaža se vse blago in storitve, razen tistih, ki jih je treba dobaviti in porabiti lokalno.
Povečuje se raven mednarodne integrirane proizvodnje.	Mednarodno integrirana proizvodnja je vodilo.
Direktne tuje investicije se sicer povečujejo, vendar ostajajo manj pomembne od domačih.	Direktne tuje investicije presegajo domače ravni naložb. Proizvodna dejavnost je enakomerno porazdeljena po vsem svetu.
Večji del proizvodnje poteka v matični državi.	Proizvodna dejavnost je enakomerno porazdeljena po vsem svetu.
Raven razvoja in raziskav se v tujini sicer povečuje, vendar ostaja sorazmerno nižja od domače.	Raven razvoja in raziskav je v celoti porazdeljena po vsem svetu.
Mednarodna prodaja se povečuje, vendar ostaja proporcionalno nižja kot domača.	Prodajna dejavnost je enakomerno porazdeljena po vsem svetu.
Prihodki podjetij iz naslova tujih aktivnosti se večajo, vendar ostajajo nižji kot dohodki iz naslova domačih aktivnosti.	Zaslužki oz. prihodki podjetij so po vsem svetu sorazmerni.
Vodstva mednarodnih podjetij so bolj okrepljena v domačih kot v tujih državah.	Vodstva mednarodnih podjetij zaposlujejo sorazmerno po vsem svetu.
DRUŽBA IN KULTURA	
Mednarodna potovanja se povečujejo, vendar ostajajo precej nižja od ravni domačega potovanja.	V mednarodnih in domačih potovanjih ni pristranskosti.
Krepijo se čezmejni stiki in mednarodni produkti. Kulturne vrednote nekaterih kultur so bolj vidne kot druge.	Kultura je homogena in svetovna, z vsemi področji sveta, ki prispevajo enako ali sorazmerno v novo globalno kulturo.
POMEMBENJŠI UČINKI	
Naraščajoča internacionalizacija zagotavlja priložnosti gospodarstvom in družbi, vendar otežuje naloge in pričakovanja javne uprave. Države so izzvane zlasti na področjih makroekonomske politike, vendar ohranjajo znatne zmogljivosti. Učinkovito mednarodno javno upravljanje je verjetno v okrepljenem internemu vodenju in gradnji režima in/ali regionalizaciji svetovnega političnega gospodarstva.	Prednosti globalizacije - Obstaja nova doba globalnih priložnosti in blaginje. Pojavljajo se globalne družbe in nastajajo nove oblike globalnega javnega upravljanja. Slabosti globalizacije - Obstaja intenzivno globalno izkoriščanje, gospodarski in posledično socialni nered. Kompromisi učinkovitega javnega upravljanja se sklepajo na vseh ravneh. Država je izgubila zlasti učinkovit nadzor nad gospodarskim razvojem. Pot nazaj je negotova in tvegana, s precejšnjo nevarnostjo nacionalizmov in drugih dualizmov.
TEORETIČNE POSLEDICE	
Mednarodni sistem se obravnava kot zapleten in neenakomeren ter ima različne vzorce enostranskega, dvostranskega ali večstranskega razvoja na različnih področjih. Razvoj v prihodnosti ni točno določen.	Svetovni sistem ima razvidne celostne tendence. Skupina osnovnih dejavnikov oziroma sil vpliva v eni smeri proti transformiranemu človekovemu stanju.

Vir: (Jones, 2000, str. 13-16)

3 MIGRACIJE

3.1 Osnovni pojmi in definicije

Beseda migracija (latinsko migratio) pomeni preseljevanje ljudi v mejah ene države ali v drugo državo (Verbinc, 1987).

Če so mednarodne migracije prehodi ljudi iz ene države v drugo, pomeni, da slovenski migracijski sistem, kot tudi sistemi drugih držav, zajema vsako osebo, ki tako ali drugače prečka meje Slovenije. To so lahko turisti, študentje, delavci, poslovneži in drugi migranti, ki pa seveda lahko državno mejo prečkajo zakonito ali nezakonito. Ta sistem ima na nek način dvojno vlogo. Ena je ta, da migracijski sistem tujce privede v pomembni prvi stik s slovenskimi državljani in našim upravnim sistemom. Druga vloga migracijskega sistema pa je zaščita domačih prebivalcev pred tujci, ki bi državo gostiteljico in njene državljane na kakršenkoli način želeli zlorabiti (Strategija ekonomskih migracij za obdobje od 2010 do 2020, 2010).

Kakšna je migracijska politika posamezne države, kako in v kolikšni meri posamezna družba sprejema migracije, države odločajo same v okviru svojih strategij (Medica & Lukič, 2011).

Migracija je enkratni prehod ali premik iz ene države v drugo oz. premik z enega geografskega področja na drugega. Integracija pa je proces vključevanja migrantov v okolje države gostiteljice. Pri oblikovanju migracijske politike je pomembno, kako bomo regulirali migrantske tokove in kakšne ukrepe bomo izvajali v državah, ki migrante sprejmejo (Medica, Lukič, & Bufon, 2010).

Za lažjo in uspešnejšo integracijo tujcev v slovensko družbo mora naša država poskrbeti tako, da prišlekom omogoča vključenost v delo in izobraževanje. Slovenija nudi tujcem program učenja slovenskega jezika, ki vključuje tudi vsebine slovenske zgodovine, kulture in ustavne ureditve. Program se imenuje Začetna integracija priseljencev (ZIP). Progam financira Ministrstvo za notranje zadeve s pomočjo Evropskega sklada za vključevanje državljanov tretjih držav (Integracija tujcev, 2019).

Večina delodajalcev v Sloveniji ne izvaja posebnih stimulacij niti sofinanciranja, ki bi tujim delavcem omogočila hitrejše učenje jezika ali kako drugače pomagala pri njihovi integraciji v novo, tj. slovensko okolje.

Pošta Slovenije svojim zaposlenim tujcem plačuje dodatno izobraževanje slovenščine, saj mora njihovo znanje jezika zaradi komunikacije s strankami biti na višji ravni, kot ga v okviru tečaja slovenščine za tujce zagotavlja država Republika Slovenija.

Koser (2017) navaja, da se pri pojmu asimilacije od migrantov pričakuje odpovedovanje tako svojemu lastnemu jeziku, kot kulturnim in družbenim značilnostim okolja, iz katerega prihajajo, ter da se izenačijo s prebivalci novega okolja. Medtem ko Svetovna komisija za mednarodno migracijo označuje integracijo kot proces, vezan na sodelovanje migrantov in prebivalcev države gostiteljice tako, da se oboji prilagajajo drug drugemu, se spoštujejo, so med seboj pozitivni in miroljubni. To je seveda večdimenzionalen in dolgotrajen proces (Koser, 2017).

Pojem asimilacija vključuje procese prisile večine nad manjšino, medtem ko integracija izključuje prisotnost prisile večine nad priseljenci, ki se vključujejo v novo okolje (Lukšič Hacin, 1999).

Nasprotniki posameznih abstraktnih modelov integracij predlagajo, da se je bolje posvetiti praktičnim vprašanjem, kot so učenje jezika, usposabljanje, izobraževanje in vključevanje tujcev na trg dela, v zdravstveno oskrbo, v socialne storitve, politično in državljansko sodelovanje idr. (Koser, 2017).

Najboljši integracijski učinki se razvijejo na podlagi učenja jezika imigrantskega in emigrantskega okolja (Medica, Lukič, & Bufon, 2010). Slednje si lahko razlagamo, da se v obeh jezikih učijo kulture držav iz katere so prišli priseljenci in države gostiteljice. Eden izmed dejavnikov, ki vpliva na kakovost integracije, je tudi stopnja informiranosti migrantov (Medica & Lukič, 2011).

Za dobro integracijo v socialnem okolju niso dovolj le odločitve političnih elit, kakor tudi ne napori civilne družbe, da bi oblikovali dobro integrirano multikulturno družbo, saj le-ta lahko zaživi le, ko jo v vsakdanjih stikih sprejme vsa okolica (Medica & Lukič, 2011).

Čeprav večina priseljencev z urejenim statusom stalnega prebivališča in v pridobivanju državljanstva dojema Slovenijo kot svojo domovino, se kljub temu identificirajo s tradicijo, z običaji in jezikom svoje izvorne države. Njihove socialne mreže in stiki so omejeni na zasebno območje (Medica & Lukič, 2011).

Multikulturalizem ima v osnovi eno glavno domeno, in sicer ohranjanje kulturne različnosti. Migranti naj bi imeli pravico ohraniti svojo kulturo tudi v novem kulturno-družbenem okolju.

Prav tako se lahko oseba, ki je spremenila državljanstvo, še vedno zelo močno istoveti s svojo izvorno kulturo, ne da bi z državljanstvom zamenjala tudi svojo etnično istovetnost (Lukšič Hacin, 1999).

Jezik je sredstvo identifikacije in najpomembnejši dejavnik socializacije (Lukšič Hacin, 1999).

»Etnična identiteta predstavlja skupinski vidik posameznikove identitete in je povezana s posameznikovo potrebo po druženju. Je `podedovana`skupinska identifikacija« (Lukšič Hacin, 1999, str. 49).

Mnogo več kot druge evropske države je za vključevanje oz. integracijo priseljencev in ohranjanje njihovih tradicij storila Švedska (Lukšič Hacin, 1999).

V različnih državah so različni tako pogoji za sam vstop v državo, kriteriji za pridobitev dovoljenj za delo in prav tako pogoji za pridobitev državljanstva. Nekatere države dopuščajo samo eno državljanstvo, spet druge svojim državljanom dopuščajo več državljanstev. Nekatere države omogočajo pridobitev državljanstva tujcem tako, da jim dovolijo ohraniti lastno kulturo, druge države pa zahtevajo, da se migranti popolnoma asimilirajo in se od njih pričakuje, da se odpovejo lastnemu jeziku, kulturi in drugim posebnostim ter postanejo enaki kot večinsko prebivalstvo v državi (Koser, 2017).

Že v začetnem poglavju smo ugotavljali, da samo bistvo globalizacije nista le trgovina z blagom in s storitvami, temveč so vanjo zajeti tudi mednarodni tokovi samih dejavnikov proizvodnje. To so tako mednarodne migracije delovne sile kot tudi mednarodne naložbe in posojila, ki pravzaprav prenašajo kapital čez meje. Med proučevanjem teh pojavov in trgovine ni velikih razlik, čeprav proučevanje gospodarskih učinkov in političnih preferenc, ki jih predvidevamo za različne skupine delovne sile znotraj posameznega naroda, ni povsem enako. Tako trgovinski kot migracijski tokovi služijo istemu gospodarskemu cilju. Oboji delujejo na tržnem oziroma gospodarskem principu, da bi izboljšali gospodarsko učinkovitost (Hiscox, 2011).

3.2 Kategorije migrantov

Znanih je več kategorij oziroma delitev mednarodnih migrantov. V osnovi ločujemo migrante na prostovoljne in prisilne, prvi se preselijo prostovoljno, slednji pa svoje države zapustijo zaradi preganjanja, spopadov ali pa npr. slabih okoliščin v okolju (naravne katastrofe). Sledi ločevanje na migrante, ki migrirajo iz političnih ali/in ekonomskih razlogov, pri čemer se nekje

vmes med tema kategorijama najdejo tudi socialni migranti. Politični migranti so navadno begunci oz. tisti ljudje, ki so iz svojih držav odšli zaradi političnih preganjanj oz. drugih političnih konfliktov. Ekonomski migranti so pravzaprav delovni migranti, saj iščejo zaposlitev oziroma boljše delovne pogoje. Iz socialnih razlogov se najpogosteje selijo ženske in otroci, ki migrirajo v procesu združevanja z družino in se pridružijo svojim soprogom, partnerjem, ki že delajo v tujini. Prav tako sta v uporabi še delitvi na visoko in nizko kvalificirane delavce ter na zakonite in nezakonite migrante. Vendar je delitev na vse te kategorije precej splošna. Težko je namreč natančno specificirati, v katero kategorijo sodi posamezni migrant v realnosti, saj večinoma na vsako migracijo vpliva več dejavnikov. Kot primer naj navedemo, da je zelo malo povsem prostovoljnih ali prisilnih migrantov. Na eni strani so npr. delavci, ki se morajo, da bi obdržali službo, seliti v drugo državo na usposabljanje pri istemu podjetju, kar je delodajalcu samoumevno, delavci pa se s premikom strinjajo, da obdržijo zaposlitev. Druga skrajnost so npr. begunci, ki imajo v svoji državi nevarne (vojne) razmere: odločijo se bodisi za migracijo ali pa se udeležijo spopadov. Prav tako je tanka meja med političnimi in ekonomskimi migranti, saj ni vseeno, ali nekdo izgubi službo zaradi ekonomskih razlogov ali pa zaradi veroizpovedi ali rase (Koser, 2017).

Profil povprečnega ekonomskega migranta v Sloveniji je precej nestanoviten. V veliki meri so to moški, ki so bili pred ekonomsko krizo stari nad 30 let, kasneje se je njihova starost zvišala. Gre za državljane ene izmed držav nekdanje Jugoslavije. Imajo nizko do srednjo poklicno kvalifikacijo s prijavljenim bivališčem v Sloveniji (Medica & Lukič, 2011).

»Ekonomski migrant je oseba, ki zapusti svojo izvorno državo izključno iz ekonomskih razlogov, ki nikakor niso povezani z opredelitvijo begunca, da bi dosegli bistveno izboljšanje svojega preživetja« (Migration and Home Affairs, 2019).

Pri ekonomskih migracijah se gibljejo ljudje iz ene države v drugo z namenom uporabiti gospodarske ugodnosti v drugi državi. Velikokrat se gibljejo ljudje iz južnih manj razvitih držav v severne bolj razvite države. Prav tako pa obstajajo ekonomske migracije med sosednjimi južnimi državami (Economic Migrants, 2019).

Kadar je na trgu delovne sile v Sloveniji večje povpraševanje in so v ospredju ekonomski dejavniki, kot sta povečanje gospodarske rasti in zniževanje brezposelnosti, na trgu delovne sile znotraj držav EU pa ni ponudbe tistih profilov delovne sile, ki jo slovenski trg potrebuje, se poveča povpraševanje po delavcih tudi izven držav EU (Medica & Lukič, 2011).

Značilnost držav EU je, da imajo splošno dogovorjena načela glede migracijske politike, vendar vsaka država to politiko sama določa in tudi izvaja (Medica & Lukič, 2011).

3.3 Razlogi za migracije

Za selitve ljudi obstajajo številni dejavniki, tako gospodarski kot negospodarski. Priseljenci se iz svojih matičnih držav selijo lahko zaradi slabih gospodarskih pogojev kakor tudi političnih nemirov oziroma različnih nestabilnih razmer, ki jim onemogočajo varno in dostojno življenje. Priseljenci se lahko v druge države ali na druge lokacije selijo zaradi višjih plač, bolje urejenega zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja ter kvalitetnih izobraževalnih sistemov. Bistvenega pomena, ali se bodo posamezniki za preselitev odločili ali ne, je korist, ki jim jo bo migracija prinesla. Ali preprosto povedano, ljudje se selijo, če so koristi premika večje od stroškov, ki jih bodo imeli zaradi migracije. Prav tako se posamezne države odločajo, katere skupine migrantov si želijo in katerih ne. Države tako samostojno določijo politiko usmerjanja, sprejemanja in umikanja migrantov izbrane vrste (Simpson, 2018).

Dejavniki vzpodbude migracij (prav tam):

- Večje kot so dohodkovne razlike med državami, večjo motivacijo, vzpodbudo imajo migranti za selitev.
- Prav tako so za migracijo večje vzpodbude, kadar v državi gostiteljici že obstaja določena močna mreža migrantov.
- Ugodna politika davkov in drugih državnih transferjev (blaginje, zdravstveno varstvo, pokojnine, socialna pomoč, izobraževanje) prav tako motivira selitve.
- Migracije služijo kot določena vrsta zavarovanja posameznega gospodinjstva.
- Prav tako lahko migracijo vzpodbudijo razlike med makro ekonomskimi pogoji doma in v tujini.

Zaviralni dejavniki migracij (prav tam):

- Dejavnik, ki igra pomembno vlogo pri odločitvi za migracijo, so stroški. To so lahko stroški prevoza, stroški iskanja zaposlitve ali vizumskih dovoljenj, ki se velikokrat razlikujejo glede na razdaljo, nastanitve, življenjske stroške idr.
- Zaviralno na odločitev o migraciji delujejo restriktivne migracijske politike.
- Odločitev o migraciji lahko prav tako zavirajo demografski dejavniki, kot so starost, spol, izobrazba, zakonski stan, znanje jezika, pripravljenost osebe na migracijo.

- Zaostrovanje političnih razmer ali/in slabše okoljske razmere v tujini in izboljšanje pogojev v državah izvora (doma) lahko bodoče migrante odvrneta od migracij ali vplivata na njihov upad.

Mnogo dejavnikov torej vpliva na neto koristi in stroške migracij ter posledično na sprejem odločitve o migraciji. Omejitve, ki jih ustvari strožja migracijska politika, predstavljajo najpomembnejšo oviro za migracijo. Nosilci oblasti, ki oblikujejo migracijske politike, bi morali temeljito proučiti oziroma raziskati ključne dejavnike, ki vodijo določene migracijske tokove oziroma migracijske vzorce, in tako ustrezno poskrbeti za dobrodošlico migrantom, saj lahko oblikovanje migracijske politike brez poznavanja ključnih dejavnikov, ki vodijo migracijske tokove, povzroči neugodne nenamerne posledice (Simpson, 2018).

Pripadniki različnih družbenih slojev imajo posebne interese (Lukšič Hacin, 1999), saj imajo različne prioritete in potrebe.

Kljub temu da se dejavniki, ki migracije vzpodbujajo in zavirajo, zdijo objektivni, so v resnici subjektivni. Čeprav naj bi se dali izmeriti, kot se npr. izmeri višina dohodka, pa ni mogoče izmeriti, koliko je posameznik zadovoljen z višino svojega dohodka. Prav tako se ne dajo količinsko izmeriti predstave človeka, kakšen bi naj bil njegov zaslužek, kolikšne so potrebe, ki jih sam smatra za nujne (Lukšič Hacin, 1999).

Zaviralni in vzpodbudni dejavniki, ki so le navidezno izmerljivi, so vzroki, ki vplivajo na to, ali se bo oseba odločila migrirati ali ne. Svoje življenje in svoje potrebe posamezniki subjektivno doživljajo in zato različno dojemajo svoj položaj v nekem družbenem in kulturnem okolju. Na podlagi tega bi lahko tudi pojasnili, zakaj ne migrira največ revnih ljudi (Lukšič Hacin, 1999).

Raziskave so pokazale, da se optimistične osebe prej odločijo za migracijo kot pesimistične, saj v migraciji subjektivno vidijo večjo korist. Ljudem so prav tako prirojene različne sposobnosti, kot so npr. ambicije ali pa zavračanje tveganja, kar prav tako vpliva na odločitev o migraciji (Simpson, 2018).

Prav tako ni vedno en sam razlog za migracijo oziroma ni čistih vzrokov in dejavnikov za selitev. Morda je res eden od njih vodilni, ostali pa ga vzajemno dopolnjujejo (Lukšič Hacin, 1999).

3.4 Dejavniki vzpodbude migracij

3.4.1 Razlike v dohodkih

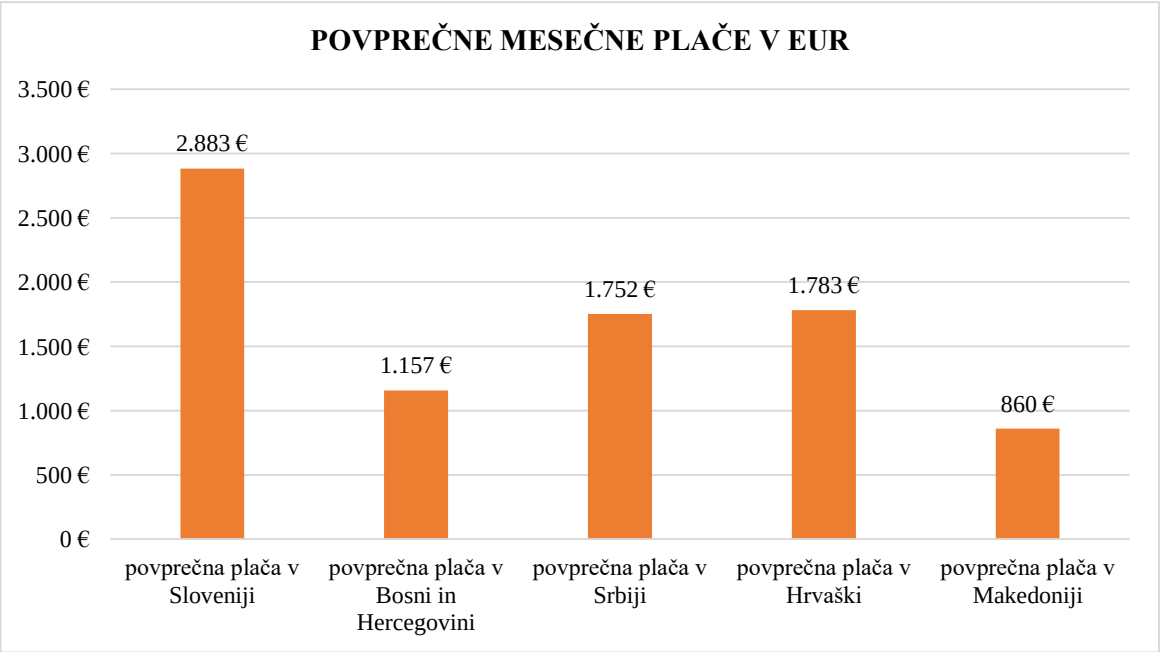
Iz zgodovine je poznano, da so migracije tekle v smeri od juga proti severu, saj so v večini primerov južno geografsko ležeče države revnejše od držav, ki ležijo na severu. Sicer je navedba posplošena, vendar velja za mnoge migrantske vzorce. Npr. Severna Amerika: iz držav ob mehiškem zalivu, ki so revnejše, beležimo številne migracije na sever. Evropa: preseljevanje z območja mediterana proti severu (Italija, Francija). Prav tako so poznane množične selitve iz južnih držav Balkana (Grčija, Turčija) proti severu (Slovenija, Nemčija, Italija idr.). Delavce iz revnejših držav v bogatejše države privlačijo predvsem možnost boljše zaposlitve in višje plače. Pri skoraj vsakem gospodarskem modelu migracij je razlika v dohodkih pomemben dejavnik, s katerim razlagamo migrantske tokove v določenih obdobjih. Kadar so v državi gostiteljici dohodki večji kot v državi, iz katere prihajajo migranti, se migrantski tokovi povečujejo, vendar se sčasoma lahko te razlike v dohodkih med državama zmanjšajo, in posledično upade tudi interes za migracije. Ko se zmanjša neto korist migracije, postane tujina manj privlačna za selitev. Torej je neto korist od migracije še vedno najpomembnejši dejavnik pri odločitvi za migracijo (Simpson, 2018).

Za višino dohodka posameznega državljana se najpogosteje uporablja bruto domači proizvod. V razvitih državah je ta šestdesetkrat višji od domačega bruto proizvoda v revnejših državah. Prav tako sta za revnejše države značilni nizka stopnja pismenosti in zelo nizka stopnja vpisa v šole, medtem kot je v premožnejših državah šolanje unificirano in je zato zanje značilna velika stopnja pismenosti (Koser, 2017).

Slika 1: Migrant

Vir: (http://www.poslovni.hr/komentari/ekonomska-migracija-brine-ali-odlazak-zbog-ocuvanja-razuma-zvoni-na-uzbunu-332858/multimedia/p0)

Graf 1: Primerjava povprečnih mesečnih plač v Sloveniji in navedenih bivših državah Jugoslavije v letu 2019

Vir: (http://www.salaryexplorer.com/compare-your-salary.php)

Ekonomski razlogi migracij se najbolj pojavljajo predvsem v revnejših državah, kjer je veliko nezaposlenih ljudi in so njihovi povprečni dohodki (plače) nizki.

3.4.2 Migracijske mreže

Pomembnejši dejavnik migracij so migracijska omrežja v državah gostiteljicah. Večinoma se migranti selijo v tiste države, v katerih že živijo njihovi sorodniki in prijatelji. Vse več migrantov iz revnih držav se tako poveže s potencialnimi destinacijami preko obstoječih socialnih mrež, saj gre večinoma za isto kulturo, vero, jezik. Obstoječe mreže (znanci, prijatelji, sorodniki) so migrantom v veliko oporo in pomoč pri lajšanju premostitvenih migracijskih težav, pomagajo jim, da lažje in hitreje pridobijo informacije preko komunikacijske tehnologije (računalniki, telefoni, na katerih so različne aplikacije oziroma družbena omrežja). Prav tako si migranti, ki pripadajo taki migracijski mreži, lažje izposodijo denar za financiranje poti. Člani mreže poskrbijo za prva bivališča prišlekov, nudijo jim pomoč pri iskanju prve zaposlitve in uveljavljanju drugih ekonomskih in socialnih pomoči, saj so to ljudje, ki so že integrirani v državi gostiteljici. Čeprav so značilnosti teh mrež zaradi različnih držav izvora in gostiteljic različne, je težko prekiniti njihova delovanja in imajo precej velik vpliv na nove migrante istega porekla (Koser, 2017).

Slika 2: Migracijske mreže

Vir: (http://www.sloga-platform.org/bruselj-zagovarja/)

3.4.3 Davki, transferji in varnost

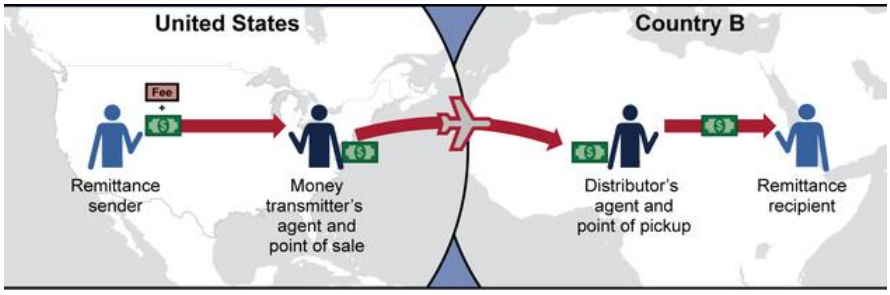
Davki in drugi državni transferji (zavarovanja za primer brezposelnosti, zdravstvena in socialna zavarovanja) prav tako vplivajo na migracije. Visok davek na dohodek v državi gostiteljici zmanjša koristi migracije in obratno. Države, ki imajo progresivne davke (višji dohodki so obdavčeni z višjo stopnjo, nižji dohodki pa pomenijo nižjo stopnjo obdavčitve), privabljajo nizko kvalificirano delovno silo in odvračajo visoko izobražene posameznike. Podobno velja za druge davke, npr. davek na potrošnjo ali davek od prodaje. Če so ti davki visoki, destimulativno vplivajo na migrante, saj vse to posledično pomeni višje življenjske stroške oz. višje stroške, ki bi nastali v primeru migracije (Simpson, 2018).

Dostopnost socialnega zavarovanja, ugodno zdravstveno varstvo in kvalitetni izobraževalni programi v državi gostiteljici so prav tako vplivni dejavniki, ki povečajo korist migracij in vplivajo na odločitev ljudi o selitvi. Družine se pogosto selijo v druge države tudi zaradi izobraževalnih programov (šolanja), da bi svojim otrokom omogočili boljšo izobrazbo, kot bi je bili deležni doma. Prav tako lahko priseljence privabljajo višji socialni vladni transferji oz. transferji javne pomoči, ki bi jih bili v državi gostiteljici deležni v večji meri kot v svoji lastni državi (prav tam).

3.4.4 Zdomska nakazila

Velikokrat je pritisk družbe iz izvornih držav na migrante zelo velik, saj lahko včasih od njihovih prihodkov v manj razvitih državah živijo cele družine. Zgodi se tudi, da starši ali družina prodajo celotno posestvo, da lahko financirajo stroške migracije za enega člana družine, od katerega se potem pričakuje, da zaslužen denar pošilja domov. Denar, ki ga zdomci pošiljajo domov, je zelo težko ovrednotiti. Nekaj tega denarja migranti domačim nakažejo preko bančnih transferjev, še več pa ga verjetno potuje po neformalnih poteh, zato teh zneskov ni mogoče

natančno oceniti. Banke imajo za prenos denarja velike provizije, zato migranti denar velikokrat odnesejo domov sami, ga pošljejo preko sorodnikov ali drugih mrež, ki prenesejo denar za nižjo provizijo. Poslužujejo se tudi denarnih transakcij preko telefonov. Tudi banke imajo svoja pravila o varovanju zasebnosti in podatkov vedno ne razkrivajo podrobno. Svetovna banka vsako leto poda oceno količine zdomskih nakazil. Na podlagi tega so ugotovili, da so nakazila, ki jih pošiljajo zdomci domov, seveda ob upoštevanju investicij korporacij, eden najpomembnejših virov zunanjega financiranja. Njihov prispevek k razvoju in s tem tudi posledično k zmanjševanju revščine v državi prejemnika je znaten. Prav tako pa ti transferji prispevajo tudi k razvoju na socialnem in kulturnem področju. V vse več državah so nakazila zdomcev pomembnejši vir dohodka kot uradna pomoč razvitih držav. Zdomska nakazila v posameznem gospodinjstvu lahko pomenijo zavarovanje gospodinjstev pred tveganji v družini, lahko se namenjajo tudi za izobraževanje otrok in zdravstveno nego starejših. Prav tako imajo od njih koristi države zdomcev. Odvisno, ali se denar porabi, se npr. investira v podjetja, klinike itd., ali pa se z njim kupuje tudi potrošno blago in od tega pridobijo tudi drugi (Koser, 2017).

Slika 3: Primer prenosa denarnega nakazila prenesenega preko posrednika

Vir: (https://www.gao.gov/products/GAO-18-313)

3.4.5 Makroekonomski dejavniki

Na odločitev o migraciji vplivajo tudi številni drugi makroekonomski dejavniki. Menjalni tečaji neposredno vplivajo na relativne cene v tujini in s tem na kupno moč. V primeru močne tuje valute v primerjavi s šibkejšo valuto države izvora bo denar, zaslužen v tujini omogočal več nakupov doma in tako povečal neto korist migracij. V nasprotnem primeru močne domače valute se bo zmanjšala vrednost zaslužka v tujini. Menjalni tečaji povzročajo iste učinke pri plačah in nakazilih ter posledično vplivajo na odločitev o migraciji. Nestanovitnost dohodka zaradi poslovnih ciklov (makroekonomska nihanja) ali spremembe zaposlitvenega statusa

prisilijo, da tujci bodisi gredo v državo gostiteljico ali pa se vrnejo v državo izvora. Prav tako se migranti selijo večinoma v države, v katerih je brezposelnost nizka (Simpson, 2018).

3.5 Zaviralni dejavniki migracij

Dejavnikov, ki otežujejo migracijo, je več. Nekateri zmanjšujejo neto koristi migracije, medtem ko drugi najbolj posredno povečujejo stroške, in tako zmanjšajo motivacijo migrantov za selitev.

3.5.1 Stroški selitve

Neposredni ekonomski stroški migracije zajemajo potne stroške, ki so vezani na premikanje. Odvisni so od dolžine poti, prevoznih sredstev in cene vozovnic. Večinoma so najdražje migracije, pri katerih so razdalje daljše. Običajno velika razdalja negativno vpliva na migrantske tokove. Za pridobitev zakonitega vstopa v državo gostiteljico morajo ljudje prav tako plačati precejšnje pristojbine za vizume in dovoljenja za prebivanje. Ti stroški se v državah gostiteljicah znatno razlikujejo od stroškov v državah izvora. Nastajajo pa tudi stroški informacij o možni državi gostiteljici. Zaradi tehnološkega napredka in komunikacijskih omrežij se pridobivanje teh informacij ceni, saj se lažje najdejo podatki o stanovanjih, delovnih mestih. Tako na nek način tehnološke izboljšave zmanjšujejo tovrstne stroške, in tako posledično povečujejo migrantske tokove (Simpson, 2018).

Stroški migracij so danes nižji zaradi komunikacijske in prometne revolucije, ki nižata stroške migracij, ki so tako dostopnejše kot nekoč. Prav tako se pojavlja t.i. migracijska industrija, ki vključuje agencije za zaposlovanje, migracijske odvetnike, potovalne agencije, posrednike najemodajalcev, agencije za nakazila v tujino, imigracijske in carinske uradnike in druge večje organizacije, ki olajšajo migracije. Kljub vsemu pa imajo le redki ljudje možnost, da se dejansko preselijo, saj vsa ta industrija temelji na visokem dobičku njenih nosilcev (Koser, 2017).

Slika 4: Rastoči stroški migracij

Vir: (https://www.softchoice.com/blogs/advisor/cloud/3-steps-predict-cloud-migration-costs)

3.5.2 Politika priseljevanja

Veliko vlogo pri omejevanju števila migrantov ima politika priseljevanja. Nekatere države vodijo takšno politiko, da migrantom otežujejo odhod iz države, vendar se pogosteje izvaja politika, s katero se omejujejo število ljudi, ki letno želijo vstopiti v državo gostiteljico. Vsekakor je pomembno, da država nadzoruje priseljevanje. Politika priseljevanja se lahko sčasoma spreminja; lahko je omejevalna ali sproščena, kar seveda vpliva na tok migrantov. Predvsem je pomemben obseg, v katerem država ščiti svoje meje in izvaja politiko priseljevanja. Države s sproščeno politiko priseljevanja so tako cenejše, države z omejevalno politiko migracij pa dražje (Simpson, 2018).

3.5.3 Demografske značilnosti

Prebivalci, ki se selijo za delovne namene, se lahko zelo razlikujejo od prebivalcev, ki se selijo zaradi ponovne združitve z družino. Vsak migrantski tok je tudi poseben glede na demografske značilnosti, starost, spol, zakonski stan in izobrazbo. Delovni migranti so pogosto mladi, ki imajo več časa za uresničitev pričakovanih koristi od migracije. Če pogledamo v zgodovino, so bili priseljeni delavci večinoma moški v delovno sposobnem življenjskem obdobju. Kljub temu pa migrantski tokovi vedno bolj zajemajo tudi migracije žensk in celotnih družin, ki iščejo delo v tujini oziroma se ponekod pridružijo družinam, ki že prebivajo v državi gostiteljici. Pomembno je tudi, ali so ljudje poročeni, saj imajo ti navadno manj možnosti, da bi se selili sami in se bodo kmalu vrnili domov. Razlogi, ki vodijo migracijsko odločitev, so lahko zelo različni glede na stopnjo spretnosti ali izobrazbe migranta. Znanje jezika države gostiteljice in zdravje priseljenca sicer lahko zmanjšata migracijske stroške, saj so prehodi v novo kulturo in delo lažji. Se pa značilnosti, ki so pomembne za migracijo, s časom in v določenih migrantskih

tokovih bistveno spreminjajo. Npr. jezikovne razlike so lahko v prihodnosti manj pomembne, saj večina ljudi že govori angleški jezik (Simpson, 2018).

3.5.4 Politični in okoljski pogoji

Velike razlike v zakonodaji in političnih razmerah med domačo in tujo državo lahko pomenijo visoke stroške migracij, ki zato posledično upadajo. Prav tako lahko poslabšanje političnih razmer v tujini in izboljšanje razmer doma ali obratno zmanjša pobudo za selitev. Na istem principu lahko delujejo okoljski dejavniki (npr. poslabšanje zraka v državi gostiteljici in izboljšanje kakovosti življenja v državi izvora lahko prav tako zmanjšata spodbudo za selitev). Politični in okoljski dejavniki lahko delujejo kot ovira za migracijo, lahko pa služijo tudi kot motivacija. Težke in zapletene razmere kot so vojna, korupcija, kriminal, diskriminacija, kršitve človeških pravic v izvorni državi, in na drugi strani v državi gostiteljici bolj demokratične okoliščine kot so lastninske pravice, zakon, red in svoboda motivirajo nove migrante in povečujejo neto koristi migracij. Prav tako lahko naravne nesreče, zaradi katerih ljudje ostanejo brez doma in lačni, v državi izvora povzročijo večje migracije v kratkem času (Simpson, 2018).

3.6 Zmanjševanje demografskega deficita s pomočjo migracij

Demografske spremembe vplivajo na spremembo svetovne populacije in s tem povezano tudi na trg delovne sile. Zaznati je trend upadanja števila domačih prebivalcev v visoko razvitih in industrializiranih državah. Prebivalstvo teh držav se prav tako vedno bolj stara. Ob nizki rodnosti se namreč življenjska doba prebivalcev podaljšuje. Na to vpliva tudi nenehen razvoj in napredek zdravstva. Vedno več je starejših ljudi, ki živijo tudi več kot 30 let po upokojitvi, medtem ko je mladih ljudi vedno manj. To pomeni, da je vedno manj tistih ljudi, ki proizvajajo prihodek in plačujejo davke. Število upokojencev, ki so vedno bolj odvisni od države, torej raste. Država mora zanje plačevati zdravstvene in socialne usluge (Koser, 2017).

Delovne migracije lahko pomagajo zmanjševati demografski deficit. Če delovno sposobni migranti dobijo delo in delajo zakonito, plačujejo davke. Tako lahko v državah z velikim številom starejših pomagajo povečati prispevek na prebivalca v delovni starosti, kjer je že trend upadanja tega prihodka. V ekonomskem interesu teh držav je več delovnih migracij, saj brez njih te družbe ne bodo zmogle obdržati sedanje ravni pokojnin in socialnih transferjev. Samo migracije ne bodo mogle zmanjšati demografskega deficita, so pa eden pomembnejših ukrepov, ki jih bo potrebno izvesti (Koser, 2017).

»Po napovedih EUROSTATA bo v Evropski uniji rast prebivalstva do leta 2025 predvsem rezultat neto priseljevanja in pričakuje se, da po letu 2025 učinek neto priseljevanja ne bo več mogel nadomestiti negativnega naravnega prirastka prebivalstva. Po pričakovanjih bo skupno število prebivalstva začelo upadati okrog leta 2025, število delovno sposobnega prebivalstva (15-64 let) pa že po letu 2011« (Strategija ekonomskih migracij za obdobje od 2010 do 2020, 2010, str. 1).

Slovenija sodi k zgoraj omenjenim državam, ki jim že primanjkuje aktivne delovne sile, saj se tudi njeno aktivno prebivalstvo stara. Tako so tudi v Sloveniji migracije ena od pomembnejših političnih prioritet, ki imajo ekonomske, družbene in kulturne posledice. Migracije je potrebno upravljati in nadzorovati. Za trg dela v prihodnosti bomo morali poskrbeti tako, da bomo upoštevali potrebe gospodarstva kot tudi demografska gibanja. Ustrezen kader, ki ga ne bo mogoče zagotoviti znotraj EU, bomo morali zagotoviti z delavci iz tretjih držav. Aktivnosti bomo morali načrtovati že veliko prej in jih izvajati načrtno in selektivno (Strategija ekonomskih migracij za obdobje od 2010 do 2020, 2010).

Strategija ekonomskih migracij zajema mednarodne migracije. Zaradi svoje narave pa posega oziroma se povezuje z mnogimi drugimi področji, kot so trg dela in zaposlovanja, davčna politika, demografsko področje, socialno in zdravstveno področje, izobraževanje, varnostna politika itd. Vse te državne institucije bi morale delovati z roko v roki in se pravočasno odzivati (prav tam).

4 ZAPOSLOVANJE TUJIH DELAVCEV V POŠTI SLOVENIJE

4.1 Podjetje Pošta Slovenije d. o. o.

Pošta Slovenije d. o. o. (v nadaljevanju Pošta Slovenije) je podjetje v 100 % državni lasti, sedež ima na naslovu Slomškov trg 10, 2000 Maribor. Deluje kot gospodarska družba.

Pošta Slovenije je bila ustanovljena 9. decembra 1994, poslovati je začela 1. januarja 1995 ob razdružitvi nekdanjega skupnega PTT podjetja Slovenije (Pošte in Telekoma).

Družbo upravlja ustanovitelj, skladno z Zakonom o gospodarskih družbah. Ustanovitelj in edini družbenik je Republika Slovenija, ki uresničuje ustanoviteljske pravice prek Slovenske odškodninske družbe. Organa družbe sta nadzorni svet in poslovodstvo.

Osnovna dejavnost podjetja je izvajanje univerzalnih poštnih storitev, vse večji poudarek pa je na opravljanju logističnih, informacijskih in drugih storitev ter prodaji blaga. Podjetje zaposluje čez 5.600 delavcev.

4.1.1 Izvajanje poštnih storitev v Republiki Sloveniji

Prelomnico na področju poštnih storitev v Republiki Sloveniji predstavlja Zakon o poštnih storitvah (Ur. l. RS, št. 35/1997), ki je postavil temelje za liberalizacijo trga poštnih storitev. Z njim je bil uveden pojem javne gospodarske službe (prenos pisem do 1.000 g, dopisnic in telegrafskih sporočil v notranjem in mednarodnem prometu), ki jo je v izvajanje dodelil Pošti Slovenije, ki se je v ta namen preoblikovala v javno podjetje. Poštne storitve, ki niso spadale v javno gospodarsko službo, pa so lahko opravljali drugi izvajalci (Pošta Slovenije ni bila edini izvajalec, pristojen za te storitve). V letu 2001 se je masa pisem v javni gospodarski službi znižala na 100 g, hkrati pa so bila iz javne gospodarske službe črtana telegrafska sporočila.

Dokončni pogoji za liberalizacijo in demonopolizacijo trga poštnih storitev pa so bili postavljeni leta 2002 z novim Zakonom o poštnih storitvah (ZPsto-2). Ta zakon pomeni popolno prilagoditev opravljanja poštnih storitev v Republiki Sloveniji pravnemu redu Evropske unije, ki so urejene z Direktivami (zadnja D 2008/6/ES).

Zakon določa pogoje in postopek za izvajanje poštnih storitev, ureja zagotavljanje in izvajanje univerzalne poštne storitve, uvaja pogoje za dostopnost do javnega poštenega omrežja in

izdajanje poštnih vrednotnic, določa organizacijo in delovanje Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (AKOS) v delu, ki se nanaša na poštne storitve.

AKOS je neodvisni organ, ki ureja in nadzira trg poštnih storitev v Republiki Sloveniji in daje soglasje k splošnim pogojem in cenam univerzalnih poštnih storitev. Druge pravice agencije, ki so povezane s poštnimi storitvami, so navedene v Zakonu o poštnih storitvah.

Skupina Pošta Slovenije poleg obvladujoče družbe združuje šest odvisnih družb in eno pridruženo podjetje.

Odvisne družbe so:

EPPS, d. o. o.: Osnovne dejavnosti so svetovanje in izdelava obrazcev, izpisovanje obrazcev, izdelava pošiljk, izvajanje zamenljivih poštnih storitev ter pošiljanje elektronskih pisem.

PS Moj paket, d. o. o.: Gre za spletno trgovino s prodajnimi kanali za poslovno in splošno javnost in prodajo trgovskega blaga v poštnih poslovalnicah.

Feniksšped, d. o. o.: Izvaja organizacijo letalskih, pomorskih in cestnih prevozov v domačem in mednarodnem prometu ter carinsko zastopanje.

APS PLUS, d. o. o.: Izvaja digitalizacijo dokumentov vhodne interne pošte za gospodarska podjetja in javne ustanove.

PS Logistika, d. o. o.: Izvaja zagotavljanje logističnih, transportnih in špediterskih storitev ter skladiščno dodelavo.

IPPS, d. o. o.: Zaposluje invalide in neinvalidne osebe ter opravlja določene posle digitalizacije ter poštnih storitev predelave in dostave.

Pridruženo podjetje je Športna loterija in igre na srečo, d. d.

Povezane družbe s svojimi storitvami ustrezno dopolnjujejo in zaokrožajo ponudbo Pošte Slovenije kot skupine oziroma s svojo dejavnostjo nudijo podporno vlogo osnovni dejavnosti matičnega podjetja.

Vsem enotam je skupna želja po učinkovitem ustvarjanju, ki prinaša dobre rezultate lastnikom družb, uporabnikom storitev in zaposlenim, ki delo izvajajo. S strateškim načrtovanjem poslovnih procesov družba Pošta Slovenije povečuje prihodke in dodano vrednost na zaposlenega.

4.1.2 Delovno mesto pismonoš

Delovno mesto pismonoše je zelo dinamično in raznoliko, delo se opravlja pretežno na terenu, veliko je komuniciranja s strankami. Skladno z opisom delovnega mesta pismonoša opravlja prenos vseh vrst pošiljk, ki vključuje sprejem in dostavo pošiljk in blaga, opravlja denarne storitve na terenu, prodaja vrednotnice in drugo blago, opravlja sprejem in dostavo pošiljk, sklepov in blaga v poslovnih prostorih uporabnikov, dostavlja pošiljke v poštna spravilišča in dostavnike, naklada, razklada in opravlja druga dela pri ravnanju s pošiljkami in z blagom, prazni poštne nabiralnike idr.

Pogoji za zasedbo delovnega mesta pismonoše so zaključeno nižje poklicno izobraževanje ali kot alternativa zaključena osnovna šola in 5 let delovnih izkušenj, vozniški izpit B-kategorije, osnovno računalniško znanje in znanje slovenskega jezika.

Delovnik pismonoše se prične zjutraj na poštni enoti z razvrščanjem pošte, s prevzemom knjiženih pošiljk in vpisom le-teh v dostavne evidence, prevzemom nakaznic in drugih denarnih listin, na osnovi katerih se opravi izplačilo denarja pri strankah. Sledi delo na terenu, pri katerem pismonoši uporabljajo različna prevozna sredstva: dvokolesa (kolo, kolo z motorjem, motorno kolo, skuter …), avtomobil. Na terenu opravljajo različne naloge, sprejemajo in dostavljajo pošiljke, prodajajo znamke, voščilnice, opravljajo denarne storitve, zbirajo želje in potrebe strank ter o tem obveščajo vodjo pošte ali organizatorja dela. Po vrnitvi s terena opremijo in oddajo nevročene pošiljke, opravijo obračun pošiljk in denarnih sredstev.

Za družbo kot celoto je pismonoša izredno pomemben člen, saj s svojim odnosom do strank predstavlja celotno družbo Pošto Slovenije. Je tisti, ki vzpostavlja stike s strankami na terenu. Pomembno je, da ima zaposleni dobre komunikacijske sposobnosti in dobro psiho-fizično kondicijo. V okolju, kjer opravlja delo, velikokrat naveže pristne stike in razvije dobre medsebojne odnose z uporabniki, kar pozitivno vpliva na njegovo zadovoljstvo pri delu, zadovoljstvo uporabnikov storitev, prav tako pa tudi na zadovoljstvo in uspeh celotne družbe.

4.1.3 Delovno mesto pomožnih delavcev, pripravljalcev pošiljk

Skladno z opisom delovnega mesta zaposleni na teh delovnih mestih opravljajo notranji transport, pripravljajo pošiljke za nadaljnje ravnanje, usmerjajo pošiljke in blago, izvajajo fizična in pomožna dela pri nakladanju, razkladanju, pošiljk blaga in transportnih enot, so

spremstvo in pomoč pri nakladanju na vozila in razkladanju iz vozil, pomoč dostavljavcem in pismonošem pri dostavi pošiljk.

Pogoji za zasedbo delovnega mesta so končana osnovna šola in vozniški izpit B kategorije.

4.1.4 Vzroki za zaposlovanje tuje delovne sile v podjetju Pošta Slovenije

V podjetju Pošta Slovenije se vse intenzivneje soočamo s težavami pri iskanju ustreznega in zadostnega števila kadra na področju dostave, predvsem na delovnih mestih pismonoša in dostavljalec pošiljk, kjer trenutno beležimo večji primanjkljaj zaposlenih.

Najpogostejši vzroki za odhod zaposlenih s teh delovnih mest so izpostavljenost neugodnim vremenskim razmeram, organizacija dela, fizično delo, delovni čas, priložnost za delo pri drugih delodajalcih oziroma v svojem poklicu, priložnost za delo v tujini ali pa nadaljevanje šolanja.

Kljub izvajanju številnih aktivnostih (aktivno sodelovanje z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje, prisotnost na kariernih sejmih, stalno oglaševanje prostih delovnih mest, propagiranje delovnega mesta pismonoše v šolah in podjetjih v likvidaciji ali stečaju, sodelovanje z zaposlitvenimi agencijami, vključevanje upokojencev, sodelovanje z ministrstvom za obrambo glede možnosti zaposlitve vojakov, ki po 45. letu več ne smejo opravljati svoje funkcije in iščejo druge zaposlitve idr.) za čim hitrejšo zaposlitev manjkajočega kadra z delovno aktivnimi ljudmi znotraj Slovenije še zmeraj ne uspemo zagotoviti vseh potreb po delovni sili. Največji primanjkljaj omenjenih poklicnih profilov se pojavlja na geografsko zaokroženih enotah, kot so širše območje Novega mesta, škofjeloško območje, domžalsko-kamniško območje, Koroška idr.

Kot dodatni ukrep za zagotovitev manjkajočega kadra smo ocenili možnost zaposlovanja tujih državljanov. Pošta Slovenije delovne migrante najprej išče v državah bivše Jugoslavije. Vzroki so v podobnosti jezikov, kulture, bližine, relativno nizkih stroškov, vezanih na migracijo in bližina migracijskih mrež, ki obstajajo med Slovenijo in drugimi državami nekdanje Jugoslavije.

Prve aktivnosti za zaposlitev dveh tujih državljanov iz Bosne in Hercegovine je Pošta Slovenije izvedla marca 2017. Jeseni leta 2017 smo izpeljali potrebne korake za zaposlitev delavcev iz Srbije, ki so svoje delovno mesto zasedli pomladi 2018.

Izkušenj in znanih učinkov tovrstnega zaposlovanja, torej zaposlovanja tujih državljanov, ki se prvič zaposlijo v Sloveniji (kot prvi delodajalec za tujce smo jim uredili delovno dovoljenje oz. dovoljenje za zaposlitev), takrat še nismo imeli.

4.2 Pravne podlage in postopki zaposlovanja državljanov iz držav bivše Jugoslavije

Slovenija prihod tujcev v državo uravnava s sistemom kvot, s katerim nadzoruje, koliko delavcev pride v državo oziroma koliko delovnih dovoljenje smo izdali tujcem. (Zakon o zaposlovanju in delu tujcev /ZZDT-1/, 2011) v členu 54 pravi » … glede na stanje in predvidena gibanja na trgu dela lahko vlada v skladu z migracijsko politiko letno določi kvoto delovnih dovoljenj (v nadaljevanju kvota), s katero omeji število tujcev na trgu dela. V primeru mednarodnih razpisov, ki jih razpišejo državni organi, lahko vlada določi, da se delovna dovoljenja izdajo zunaj kvote oziroma brez preverjanja stanja na trgu dela«.

Letna kvota je odvisna od ekonomskega stanja (ugodno ali neugodno) države v posameznem letu.

4.2.1 Zaposlitev državljanov Republike Hrvaške

V prehodnem obdobju, po vstopu Hrvaške v Evropsko unijo, je veljalo, da hrvaški državljani, ki na novo prihajajo v našo državo ali pri nas prebivajo manj kot dve leti, ter dnevni hrvaški migranti potrebujejo dovoljenje za zaposlitev, ki ga izdaja Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju Zavod). Zaposlovanje državljanov Hrvaške v Sloveniji je takrat urejal Zakon o podaljšanju prehodnega obdobja pri prostem gibanju hrvaških državljanov in njihovih družinskih članov, ki je veljal od 1. 7. 2015 do 30. 6. 2018 (Ur. l. RS, 46/2015).

Državljani Hrvaške so imeli šele po dveh letih neprekinjenega zakonitega bivanja v Republiki Sloveniji, razen nekaterih izjem, ki so imele prost dostop do trga dela, pravico do prostega dostopa na slovenski trg dela (Zakon o podaljšanju prehodnega obdobja na področju prostega gibanja državljanov Republike Hrvaške in njihovih družinskih članov /ZPPOPGHR/, 2015).

Za tiste državljane Hrvaške, ki so na novo prišli v Republiko Slovenijo ali so v njej prebivali manj kot dve leti, je vlogo za delovno dovoljenje vložil delodajalec na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Delovno dovoljenje se je izdalo, če na zavodu ni bilo ustreznih brezposelnih oseb, če je delodajalec bil vpisan v ustrezen register in je tujec izpolnjeval pogoje

delodajalca ter je vlogi bila priložena pogodba o zaposlitvi (Nova zakonodaja s področja zaposlovanja, samozaposlovanja in dela tujcev v RS - zloženka, 2015).

Hrvaški državljani so lahko bili zaposleni le pri tistem delodajalcu, ki je zanje pridobil dovoljenje za zaposlitev, in so lahko opravljali le tisto delo, za katero jim je bilo dovoljenje izdano. Dovoljenje za zaposlitev se je izdalo za obdobje, ki je bilo opredeljeno v vlogi in ni moglo biti daljše od enega leta (Zakon o podaljšanju prehodnega obdobja na področju prostega gibanja državljanov Republike Hrvaške in njihovih družinskih članov /ZPPOPGHR/, 2015).

Veljavnost navedenega zakona se je iztekla s 30. 6. 2018 in Republika Slovenija kljub temu, da je imela možnost hrvaškim državljanom podaljšati omejitev na slovenskem trgu dela, tega ni storila, saj v Sloveniji primanjkuje ustreznih kvalificiranih kadrov v posameznih panogah. Brez omejitev za vstop na trg dela so slovenska podjetja primanjkljaj posameznih kadrov lahko nadomestila s tujo delovno silo. Od 1. 7. 2018 imajo tako hrvaški državljani prost dostop na slovenski trg dela in za delo v Sloveniji ne potrebujejo več delovnih dovoljenj. Slednje pomeni, da so enakovredni slovenskim delavcem na trgu dela in posledično zanimivi tudi za Pošto Slovenije, saj gre za našo sosednjo državo (Zaposlovanje in delo tujcev, 2018).

4.2.2 Zaposlitev državljanov Bosne in Hercegovine

Državljani Bosne in Hercegovine se v Sloveniji zaposlujejo na podlagi Sporazuma o zaposlovanju med Slovenijo in Bosno in Hercegovino (v nadaljevanju BIH), ki določa pogoje zaposlovanja državljanov BIH in postopke za izdajo delovnih dovoljenj, ne vključuje pa pravice prebivanja v Republiki Sloveniji in velja od 1. marca 2013. Na podlagi Sporazuma se lahko državljani BIH zaposlijo v Sloveniji, če so prijavljeni pri pristojnih javnih službah za zaposlovanje v Bosni in Hercegovini (ARZ-BIH) kot brezposelna oseba najmanj 30 dni in so starejši od 18 let, če na trgu dela v Sloveniji ni ustreznih domačih kandidatov za ponujeno prosto delovno mesto in če delodajalec izpolnjuje zakonske pogoje za zaposlitev tujca. Sporazum se ne uporablja za nekaj taksativno naštetih primerov; za zaposlovanje v Republiki Sloveniji je pomemben primer, ki pravi, da se sporazum ne uporablja, če ima državljan BIH v Sloveniji veljavno dovoljenje za stalno prebivanje oz. dovoljenje za prebivanje na podlagi združevanja družine ali na podlagi zakona, ki ureja mednarodno zaščito. Sporazum se tudi ne uporablja za vse tiste, ki imajo na dan uveljavitve Sporazuma 1. marca 2013 že veljavno dovoljenje za prebivanje v Sloveniji. Državljan BIH, ki se želi zaposliti pri slovenskem delodajalcu, mora biti najprej prijavljen kot brezposelna oseba na zavodu za zaposlovanje v BIH. Pri tem zavodu slovenski delodajalci prijavijo prosta delovna mesta. Če se slovenski delodajalec odloči za izbor

kandidata, lahko le-ta pogodbo o delu podpiše pri zavodu za zaposlovanje v BIH. Pogodba mora biti sklenjena za najmanj eno leto. Agencija za delo in zaposlovanje sklenjeno pogodbo z vso potrebno dokumentacijo pošlje delodajalcu in Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Delodajalec nato vloži vlogo za izdajo dovoljenja pri slovenskem zavodu na posebnem obrazcu (TUJ-BIH-1, Priloga 2). Preden zavod izda dovoljenje, preveri tudi, ali letna kvota ni že presežena. Dovoljenje se izda z veljavnostjo treh let, ki ga dobi delodajalec in po prihodu v Slovenijo tudi delavec migrant. Prvo leto zaposlitve mora biti državljan BIH zaposlen pri delodajalcu, ki zanj pridobi delovno dovoljenje oziroma pri njegovem pravnem nasledniku, v preostalem obdobju veljavnosti dovoljenja pa se lahko zaposli pri drugih delodajalcih, saj ima prost dostop na slovenski trg dela. Pogodba o zaposlitvi z državljanom BIH mora biti sklenjena najmanj za dobo enega leta (Zaposlovanje državljanov BIH, 2018).

Ko delodajalec pridobi za tujca dovoljenje za delo, vloži zanj vlogo za Enotno dovoljenje za prebivanje in delo na upravno enoto skupaj s celotno dokumentacijo in plačanimi taksami. Upravna enota v zaključenem postopku izda dovoljenje za začasno prebivanje in delo, ki tujcu omogoča, da vstopi v Republiko Slovenijo, v njej prebiva in dela. S 1. novembrom 2017 se je pričel uporabljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Sporazuma o zaposlovanju državljanov Bosne in Hercegovine v Republiki Sloveniji. Ena izmed sprememb, ki je pomembna tudi za Pošto Slovenije, je ta, da se lahko državljan BiH v Sloveniji zaposli takoj zgolj na podlagi prijave (evidence) pri pristojnih službah, saj se je odpravila predhodna 30-dnevna prijava na zavodu BiH (Novosti pri zaposlovanju državljanov BIH v Sloveniji, 2018).

4.2.3 Zaposlitev državljanov Republike Srbije

Državljani tretjih držav, kamor sodijo tudi državljani Republike Srbije, se po 1. 9. 2015 v Sloveniji zaposlujejo na podlagi Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev (ZZZSDT- Ur. l. RS, št. 47/15). S 1. 9. 2015 je bilo za te državljane uvedeno enotno dovoljenje za prebivanje in delo v Sloveniji. Izda ga upravna enota (v nadaljevanju UE), Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije pa izda soglasje k temu dovoljenju. Pred uveljavitvijo tega zakona so dovoljenje za prebivanje izdajale upravne enote, zavod pa je izdajal delovna dovoljenja (Delo v Sloveniji, 2018).

Na podlagi enotnega dovoljenja je tako državljanom Republike Srbije (kot državljanom tretjih držav) omogočen vstop v Republiko Slovenijo ter bivanje in zaposlitev v njej. Gre za enostavnejši postopek od predhodnega, saj omogoča, da se vse formalnosti uredijo na enem mestu. Vlogo za prvo zaposlitev tujih delavcev v Republiki Sloveniji lahko vložijo le

delodajalci. Državljani Republike Srbije druge vloge za dovoljenje oddajo na UE ali na slovenskem diplomatsko-konzularnem predstavništvu v svoji matični državi. UE po uradni dolžnosti prične postopek za pridobitev soglasja k delovnemu dovoljenju pri zavodu za zaposlovanje. Na zavodu ne sprejemajo prošenj za enotno dovoljenje, temveč izdajajo samo soglasje po uradni dolžnosti v postopku na zahtevo UE. Vlogi morajo biti priloženi številni zahtevani obrazci, kot so potni list ali overjena kopija potnega lista, potrdilo o nekaznovanosti v matični državi, kopije dokumentov, s katerimi se dokazuje izpolnjevanje pogojev za zasedbo delovnega mesta (overjena kopija spričevala, kopija vozniškega dovoljenja), in druge pomembne listine, ki jih zahteva sam obrazec, potrdila oz. dokazila o zavarovanju v tujini oz. Sloveniji, itd. Vlogi se seveda priloži tudi pogodbo o zaposlitvi, ki sta jo podpisali obe pogodbeni stranki. Na podlagi vseh potrebnih uradnih postopkov UE preveri, ali v evidenci ni slovenskih brezposelnih oseb ter ali ni izkoriščena kvota, s katero se omejuje število tujcev na trgu dela. Če so izpolnjeni vsi pogoji, se izda enotno dovoljenje za prebivanje in delo v Sloveniji (Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev /ZZSDT/, 2015).

V Uradnem listu RS, št. 38 (14. 6. 2019) je bil objavljen Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v Republiki Sloveniji in Protokola o izvajanju Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v Republiki Sloveniji (BRSZD), ki velja 15 dni po objavi v uradnem listu. Ta zakon na novo ureja zaposlovanje državljanov Republike Srbije v Sloveniji (Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado RS in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v RS in Protokola o izvajanju Sporazuma med Vlado RS in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v RS, 2019).

4.3 Aktivnosti zaposlovanja tujih delavcev v Pošti Slovenije

Aktivnosti za zaposlovanje tujih državljanov v Pošti Slovenije so podobne za vse delavce iz držav bivše Jugoslavije. Najprej se vzpostavi kontakt s predstavniki Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, in sicer s centralno pisarno za delodajalce glede možnosti pridobitve soglasja za zaposlitev tujca v okviru kvote ali specifičnih delovnih mest.

Sledijo dogovarjanje o možnih oblikah sodelovanja s tujimi zavodi za zaposlovanje (z zavodom za zaposlovanje na Hrvaškem, v BiH in Srbiji), neposredno oglaševanje prostih delovnih mest (z upoštevanjem predhodnega dogovora z zavodom) na maloobmejnih območjih na Hrvaškem v njihovem dnevnem časopisju, objava oglasov in predstavitve na zaposlitvenih sejmih v tujih

državah (v letu 2018 je Pošta Slovenije izvedla predstavitev deficitarnih poklicev na sejmu v Banja Luki in Sarajevu, v letu 2019 v Beogradu in Banja Luki).

Poslovne enote Pošte Slovenije so tako v letu 2017 začele s postopnim zaposlovanjem tujih državljanov, in sicer z območja Srbije, BiH in Hrvaške.

Začetek dela tujih delavcev je bil vezan na izdajo enotnega dovoljenja za delo in bivanje, z delom so nastopili v obdobju od marca do maja 2018, nekateri pa v avgustu 2018.

Na delovnem mestu pismonoš, dostavljalcev in voznikov je potrebno znanje slovenskega jezika. Zaradi navedenega smo v okviru zaposlovanja tujih državljanov kot ciljno skupino nagovarjali državljane, ki prihajajo iz držav bivše Jugoslavije, predvsem iz Republike Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Republike Srbije. Jeziki teh držav so si podobni, zato imajo tuji delavci manj težav z učenjem slovenščine in s prilagajanjem v novo okolje. Znanje slovenskega jezika pa je na maloobmejnih območjih na meji z Republiko Hrvaško manj problematično, saj so meje rabe slovenskega in hrvaškega jezika med tamkajšnjimi prebivalci močno zabrisane.

Glede na sistematizacijo delovnih mest v Pošti Slovenije smo tujce, ki niso govorili slovensko, lahko v prvi fazi zaposlili na delovnem mestu pomožni delavec (od 1. 3. 2018 dalje je to delovno mesto preoblikovano v pripravljalec pošiljk), saj se za zasedbo tega delovnega mesta ne zahteva znanja slovenskega jezika.

S to odločitvijo sicer zmanjšamo možnost za izpolnitev enega izmed pogojev za pridobitev soglasja za zaposlitev (pogoj, da v evidenci brezposelnih ni ustreznih domačih kandidatov), vendar pa hkrati tujega državljana lažje zaposlimo na delovnem mestu, ki ne vključuje stikov s strankami in kjer znanje slovenščine ni nujno potrebno.

Tuji delavci so na delovnem mestu pomožni delavec/pripravljalec pošiljk opravljali različna dela, v Poslovni enoti Poštni logistični center (PE PLC) na oddelku paketne dostave so pomagali pri dostavi večjih paketov, s pismonoši so zlagali pakete po območjih posamezne dostave, saj se celotna paketna distribucija za mesto Ljubljana izvaja preko oddelka paketne dostave v PE PLC. S pismonoši so šli na dostavo in jim pomagali pri dostavi težjih paketov in bele tehnike ter drugih logističnih tovorkov (pnevmatike, peči, pijača,…), sodelovali so pri odvozu starih gospodinjskih aparatov. Dostava se izvaja tako za fizične kot pravne osebe.

V okviru Poslovne enote Ljubljana so bili razporejeni na večje pošte na območju mesta Ljubljana, kjer so pomagali pri jutranjem zlaganju nenaslovljene direktne pošte, razvrščanju navadnih pisemskih pošiljk iz Kitajske, raznosu nenaslovljene direktne pošte in navadnih

pisemskih pošiljk na terenu. Ob raznosu teh pošiljk so spoznavali območje posamezne dostave in delali v paru s pismonošem. Pismonoša je opravljal raznos priporočenih in vrednostnih pisem po posebnih zakonih ter vrednostnih pošiljk (paketi z odkupnino), pomožni delavec je opravljal dostavo nenaslovljene direktne pošte in navadnih pisemskih pošiljk. Dostavo so izvajali peš ali s kolesom. Vključeni so bili v opravila pri jutranjem razkladanju tovornega vozila ali odpravi tvarine v popoldanskih in večernih urah.

Tuji delavci so bili ob zaposlitvi vključeni v tečaj slovenskega jezika, ki ga je izvajala izbrana jezikovna šola. Po opravljenem tečaju in pridobljenem potrdilu o znanju slovenskega jezika smo v juliju 2018 vložili zahtevo za spremembo delovnega mesta, in sicer za delovno mesto pismonoše. Z delom na tem delovnem mestu so tuji delavci pričeli, ko so imeli izpolnjene formalne pogoje razpisanega mesta.

V upravnem postopku upravna enota izda odločbo o spremembi delovnega mesta; ob tem je potrebno soglasje zavoda za zaposlovanje o nezadostnem številu domačih kandidatov za zaposlitev, ki se izda ob objavi prostega delovnega mesta.

Z mesecem oktobrom 2018 so prvi tuji delavci s Pošto Slovenije podpisali pogodbe o zaposlitvi za delovno mesto pismonoše, na podlagi katere opravljajo delo, skladno z opisom del, torej dostavo vseh vrst pošiljk in blaga, dostavljanje pošiljk v poštna spravilišča. Delo opravljajo s kolesom ali kolesom z motorjem.

Dva meseca pred potekom enotnega dovoljenja za bivanje in delo so bile na upravno enoto vložene vloge za podaljšanje dovoljenj. Z delavci tujci je podjetje sklenilo pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

Trenutno je v Pošti Slovenije zaposleno 15 tujcev, ki so državljani Bosne in Hercegovine ter Srbije. Opravljajo različna fizična dela na dostavi, na terenu uporabljajo različna prevozna sredstva (kolo, motor in avto).

Deset delavcev ima zaključeno srednjo tehnično šolo, trije delavci so zaključili izobraževanje na poklicni šoli, po eden pa sta pridobila višje oz. visokošolsko izobrazbo. Največ tujcev (62 %) je starih od 31-40 let, manjši delež tujcev (23 %) je starih od 41-45 let in najmanj tujih zaposlenih v Pošti Slovenije (15 %) je starih od 21 do 30 let.

Dva zaposlena v PE PLC Ljubljana opravljata delo pripravljalca pošiljk, drugi delajo kot pisemski pismonoši.

Za zasedbo delovnega mesta pismonoše se zahteva vsaj III. stopnja poklicne izobrazbe oziroma od 1. 3. 2018, s spremembo sistematizacije delovnih mest, obstaja možnost alternativne izobrazbe, tj. zaključena osnovna šola in 5 let delovnih izkušenj. Vsi zaposleni tujci izpolnjujejo formalne pogoje izobrazbe, saj sicer zavod za zaposlovanje oz. upravna enota ne bi izdala soglasja za njihovo zaposlitev v Sloveniji.

4.4 Strokovno izobraževanje in usposabljanje novo zaposlenih pismonoš

Progam strokovnega usposabljanja pismonoš (Pošta Slovenije, Interni vir, 2018-2019) je poenoten na ravni Pošte Slovenije. Dogovorjena in usklajena sta organizacija in trajanje izobraževanja ter praktičnega usposabljanja.

Novo zaposlenega kandidata kadrovski oddelek podjetja seznani z njegovimi obveznostmi, odgovornostmi in s pravicami. Predstavi se mu organiziranost družbe ter potek izobraževanja in usposabljanja. Delavcu se preda in predstavi izobraževalni program, pri čemer je seznanjen tudi s potekom usposabljanja. Hkrati se mu izročijo Priročnik za pismonoše, Pripomoček za vročanje pošiljk po posebnih zakonih in nabor vprašanj za strokovni izpit.

Novo zaposleni pismonoša prejeme varovalno opremo za delo že prvi delovni dan. Usposabljanje s področja varnosti in zdravja pri delu mora opraviti pred nastopom dela.

Praktično se prične novi pismonoša usposabljati na učni pošti, za katere se navadno izberejo pošte s primernim poslovanjem, z ustrezno delovno klimo in delavci oziroma mentorji, ki dokazano uspešno prenašajo svoje znanje in izkušnje na sodelavce.

Delavca prvi dan dela sprejme vodja enote. Vpelje ga v delovni kolektiv, ga seznani z organizacijo dela na pošti in mu predstavi pismonošo - mentorja. Mentor vodi in spremlja delo novo zaposlenega delavca. Delavec nastopi z delom, hkrati je vključen v praktično in teoretično izobraževanje.

Novi pismonoše se z ustreznimi učnimi gradivi in ob sprotnem spremljanju in vodenju mentorja usposabljajo za samostojno delo. Usposabljanje traja 10 dni, vključuje enodnevni seminar oz. teoretični tečaj za pismonoše, ki sestoji iz splošnega in strokovnega dela (opis vsebin v nadaljevanju naloge) ter se izvede predvidoma na sedežu poslovne enote.

Predavatelji na usposabljanju za nove zaposlene so z odločbo imenovani predavatelji v družbi, ki poučujejo kadrovsko-pravne vsebine, o prodaji ter tehnološko–logističnih postopkih, zaupnosti in varovanju podatkov v poštnem prometu.

Strokovni seminarji se izvajajo sproti, da novo zaposleni potrebno teoretično znanje čim prej osvojijo. Teoretično izobraževanje oziroma usposabljanje in opravljanje izpita se vrši v okviru delovnega časa delavca. Tiste dni, ko je delavec na predavanju in izpitu, ni prisoten na delu. Čas prisotnosti na izobraževanju se mu šteje v redni delovni čas.

Kadar delovno razmerje sklenemo s slovenskim delavcem na delovnem mestu pismonoše, se sklene delovno razmerje za določen čas, za čas usposabljanja oziroma uvajanja v delo, v katerem se pripravlja oziroma usposablja za to delovno mesto.

Kadar se zaposli tuji delavec, se zaposlitev izvede za obdobje enega leta oz. obdobje, ki je določeno z zakonodajo. Delavca tujca se v prvem mesecu zaposlitve napoti na tečaj slovenskega jezika, ki ga je delavec dolžan uspešno opraviti in pridobiti certifikat na ravni A2 – osnovno znanje jezika po evropski priporočilni lestvici. V tem času (dokler uspešno ne opravi tečaja slovenskega jezika) je razporejen na delovno mesto, kjer znanje slovenskega jezika ni nujno potrebno. (Zakon o javni rabi slovenščine /ZJRS/, 2004, 2010) v 14. členu namreč določa, da » vse pravne osebe zasebnega prava in fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost, poslujejo s strankami na območju Republike Slovenije v slovenščini». Do 1. 6. 2019 je bilo to izobraževanje izvedeno v dveh dnevih, sedaj pa v enem dnevu, saj se je spremenil način mentorstva – uvajanja novih delavcev v delo na pošti.

Mentorji pismonoši svoje mentorstvo opravljajo do 350 ur. Kandidata, ki jim je zaupan, usmerjajo, vodijo in konzultirajo še po končanem strokovnem izpitu. Mentorstvo novo zaposlenemu pismonoši lahko izvaja samo z odločbo imenovani pismonoša, ki mu za delo mentorja pripada tudi nagrada.

V proces preverjanja usposabljanja so vključeni tudi kadrovski oddelki podjetja, da pridobijo povratne informacije o uspešnosti usposabljanja pismonoš in izvajanja mentorstva ter lahko po potrebi ustrezno ukrepajo.

Strokovni izpit za pismonošo poteka pred tričlansko izpitno komisijo. Izpiti se opravljajo na sedežih poslovnih enot. Delavec za uspešno opravljen preizkus znanja prejme potrdilo o opravljenem izpitu, si čimer je kandidat tudi strokovno usposobljen za samostojno opravljanje dela.

Od avgusta 2018 dalje se v skladu z novim oz. omenjenim programom usposabljajo delavci, ki sklenejo pogodbo o zaposlitvi za delovna mesta dostavljavec, pismonoša in pismonoša-sodelavec na pošti.

Program internega usposabljanja novo zaposlenih pismonoš (Pošta Slovenije, Interni vir, 2018-2019) je sestavljen iz splošnega in strokovnega dela.

Splošni del zajema znanja, ki se nanašajo na organiziranost Skupine Pošta Slovenije ter na zaupnost in varovanje v poštnem prometu. Strokovni del zajema opravila, ki jih pismonoša opravi na pošti ob samem prihodu na delo, navodila o dostavi in vročanju pošiljk, telegramov in nakaznic, izvajanju denarnih storitev na dostavi ter sprejemu pošiljk in vplačil na dostavi, vročanju pisem po posebnih zakonih, praznjenju nabiralnikov, opravila pred zaključkom dela, organizacijo dela, kakovost izvajanja storitev in reklamacije ter varnost v prometu, upravljanje s prevoznim sredstvom pa tudi znanja s področja komuniciranja s strankami, informiranja strank o storitvah in podobno. Na podlagi predavanj sledijo še priprave kandidatov na strokovni izpit.

Cilj progama je, da se zaposleni čim prej usposobijo za kakovostno opravljanje poštnih in drugih storitev v okviru svojega delovnega področja. Znanje in usposobljenost za tovrstno delo potrdijo z opravljenim izpitom. Pismonoši so strokovno usposobljeni za delo v dostavi šele, ko uspešno opravijo izpit.

Delavci se v okviru usposabljanja seznanijo s programom strokovnega usposabljana, med usposabljanjem se nenehno izpopolnjujejo in pri tem utrjujejo svoje delovne sposobnosti. Opravljajo dela in naloge, za katere jih zadolži vodja. Se sproti seznanjajo z internimi predpisi, navodili, s postopki in vsemi spremembami teh predpisov. Varno in kakovostno morajo opravljati delo ter uspešno opraviti strokovni izpit za pismonošo.

Procesi dela in tehnološki postopki, ki jih morajo novo zaposleni osvojiti, so specifični, zato podjetje veliko vlaga v pravilno, strokovno in hitro izobraževanje vseh novo zaposlenih, ne samo tujcev. S teoretičnim in praktičnim izobraževanjem ter mentorskim vodenjem se zaposlene usposobi za samostojno opravljanje dela na delovnem mestu pismonoše. Izvedba kvalitetnega izobraževanja posredno vpliva na krajši čas opravljanja dela, manj reklamacij, odškodnin in s tem posledično na večje zadovoljstvo delavca, delodajalca in uporabnikov storitev.

5 SKLEP

V diplomskem delu sem proučevala pojem globalizacije in z njo povezane mednarodne migracije kot ključni dejavnik gibanja kapitala in delovne sile, ki sta medsebojno povezana.

Demografske spremembe vplivajo na spremembo svetovne populacije in tako posledično tudi na trg delovne sile. Zmanjšuje se število rojenih otrok, ženske rojevajo kasneje (izobraževanje, kariera), generacije se manjšajo, podaljšuje se življenjska doba (staranje prebivalstva, umrljivost). Vse te spremembe pomenijo vse manj delovno aktivne populacije, ki je hkrati tudi neenakomerno razporejena po kontinentih in različnih geografskih območjih. Zaradi naštetih demografskih vplivov in gospodarske rasti tudi v Sloveniji, kot tudi na območju drugih držav Evropske unije, primanjkuje aktivne delovne sile, predvsem na področju težjih in fizičnih del.

Tako so delovne migracije in zaposlovanje tuje delovne sile postale eden izmed ukrepov, ki jih je potrebno izvesti, da bodo ekonomski, socialni in drugi sistemi ohranili vzdržnost sedanjega blagostanja.

Vsaka država se odloča, kako bo upravljala svoje gospodarske vezi s preostalim svetom, med drugim tudi pretok ljudi. Na slednjega vplivajo različni dejavniki in različne interesne skupine posameznih držav, ki oblikujejo migrantsko politiko v skladu s svojimi interesi.

Države upravljajo instrumente, s katerimi regulirajo pretok ljudi ali drugače, kadar si določenih ljudi oziroma delovne sile želijo, uporabljajo neomejevalno politiko, ki olajša prihod tujcev v državo, kadar si tega ne želijo, pa vodijo restriktivno politiko in omejujejo pretok ljudi.

Tako kot druga delovno intenzivna podjetja v Sloveniji se tudi Pošta Slovenije srečuje s pomanjkanjem zadostnega števila ustreznih kadrov, predvsem na področju dostave, predelave pisemskih pošiljk in v transportni dejavnosti. Predvsem ji primanjkuje delovne sile za delo na dostavi, delovna mesta pismonoša, dostavljavec in voznik.

Podjetje Pošta Slovenije se je v zadnjih letih spremenjenim razmeram na trgu poštnih, denarnih in drugih storitev prilagajalo z uvajanjem novih storitev, predvsem na področju logističnih poslov in paketnih storitev, ter opuščanjem oz. zmanjševanjem storitev z nižjo dodano vrednostjo. Spremenila se je struktura storitev, in sicer so se povečali deleži storitev, za izvedbo katerih zaposleni potrebujejo več časa in drugačen pristop. Gre predvsem za rast paketnih in logističnih storitev, ki so v porastu.

To je na eni strani posledica spremenjenih nakupnih navad potrošnikov (internetna prodaja) in preusmeritve podjetja iz klasičnega poštnega operaterja v logistično podjetje.

Podobno kot druge države ima tudi Slovenija svoje vzvode in interese, katere migrante si želi v državi in katerih ne. To je razvidno tudi iz pogojev za pridobitev delovnih dovoljenj za prebivalce držav bivše Jugoslavije: Hrvatov, Srbov ter državljanov Bosne in Hercegovine. Ker je v Sloveniji vedno manj ustrezne delovne sile, predvsem na področju nižje kvalificiranega kadra, in se manjša tudi rodnost, se slovenski trgi dela odpirajo za te tuje delavce.

H1: Zaposlitev tujcev v Pošti Slovenije predstavlja ekonomske prednosti za države iz katerih le ti prihajajo.

Hipotezo 1 se potrdi, saj imajo države, iz katerih prihajajo tujci, ki so se zaposlili v Pošti Slovenije ekonomske prednosti. Zaposleni tujci pošiljajo domov svojcem privarčevana sredstva. Denar lahko domov prenesejo sami, preko posrednikov ali bančnih nakazil. V Sloveniji so povprečne plače višje kot v drugih državah bivše Jugoslavije, iz katerih prihajajo zaposleni tujci. Z denarjem, ki ga tujci pošiljajo v svoje izvorne države, se lahko preživljajo celotne družine oziroma gospodinjstva. Lahko pa ta denar investirajo na različna področja v izvorni državi. Lahko vlagajo v zdravstvo, socialo, ustanavljajo svoja podjetja in tako prispevajo k razvoju in dvigu standarda svojih izvornih držav. Posebna prednost so tudi t.i. migracijske mreže, ki nastajajo v Sloveniji in zunaj nje. Večje kot so te mreže, lažje se migranti vključujejo v novo kulturno in delovno okolje, si izmenjavajo informacije o možnostih zaposlitev, si posojajo denar za pot, iščejo bivališče.

H2: Zaposlitev tujcu v Pošti Slovenije omogoča hitrejšo in učinkovitejšo integracijo.

Hipotezo 2 se potrdi, saj ima večina tujcev, zaposlenih v Pošti Slovenije, pridobljeno srednjo strokovno ali poklicno izobrazbo, stari so do 40 let in so motivirani za učenje slovenskega jezika. Z vključenostjo v izobraževanje, ki je posebej prilagojeno za ciljno skupino, hitreje usvojijo osnovna znanja, potrebna za zaposlitev. Zaposleni živijo in delajo v Sloveniji, kar pomeni, da so dnevno v stiku z drugimi sodelavci, stanovalci, krajani, trgovci idr. ter da dnevno uporabljajo slovenski jezik, spremljajo medije in se jezika hitreje učijo. Glede na to, da je največji motiv tujcev, ki so se zaposlili v podjetju Pošta Slovenije čim večji zaslužek, je znanje jezika še dodatna motivacija, saj lahko tako opravljajo delo na višje vrednotenem, bolje plačanem delovnem mestu.

Tujci so se pripravljeni prilagajati in so dokaj fleksibilni, saj gre v največji meri za mlajše ljudi oziroma ljudi srednjih letih in jim komunikacija v slovenskem jeziku ne povzroča težav. Normalno je, da v določenih situacijah oz. razmerah pride morebiti do kakšne nejasnosti, saj je delo s strankami kljub vsemu zahtevno in narava dela drugačna kot npr. pri interakciji med sodelavci v kolektivu.

H3: Večina zaposlenih tujcev v Pošti Slovenije je ekonomskih migrantov.

Hipoteza 3 se potrdi, saj je večina zaposlenih tujcev v Pošti Slovenije, starih nad 30 let, prišla v Slovenijo zaradi boljšega standarda, višje plače in redne zaposlitve. V izvorni državi niso dobili zaposlitve ali pa so opravljali delo, ki je bilo slabše plačano, niso imeli urejenega zdravstvenega in socialnega zavarovanja (večinoma delo »na črno«). Z zaposlitvijo v Sloveniji so se tujcem ponudile nadaljnje možnosti za izpopolnjevanje znanja in pridobitev višje izobrazbe, ki jim bi v prihodnosti lahko omogočila zaposlitev na bolje plačanih delovnih mestih bodisi v podjetju Pošta Slovenije ali drugih podjetjih v Sloveniji ali Evropski uniji.

Pošta Slovenije skuša z zaposlovanjem tuje delovne sile zagotavljati zadostno število zaposlenih za izvajanje storitev, izpolnjevati zakonske zahteve doseganja kakovosti, izpolnjevati pogodbene zaveze s poslovnimi partnerji ter urediti nadomeščanje odsotnih zaposlenih, s čimer vpliva na zmanjšanje absentizma in presežkov delovnih ur ter ugodnejšo izkoriščenost letnega dopusta, kar pomembno vpliva na pozitivno delovno vzdušje in zadovoljstvo zaposlenih, dvig kvalitete storitev in rast dodane vrednosti vsakega zaposlenega.

6 VIRI, LITERATURA

Delo v Sloveniji. (2018). Pridobljeno 25. 12. 2018 iz Zavod RS za zaposlovanje: https://www.ess.gov.si/tujci/delo_v_sloveniji

Economic Migrants. (2019). Pridobljeno iz Striking Women: https://www.striking-women.org/module/types-migration/economic-migrants

Hiscox, M. J. (2011). The Domestic Sources of Foreign Economic Policies. V J. Ravenhill (Ured.), *Global political economy* (str. 96-134). New York: Oxford University Press.

Integracija tujcev. (9. 2. 2019). Pridobljeno iz RS, Ministrstvo za notranje zadeve: http://www.mnz.gov.si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/integracija_tujcev/

Jones, R. B. (2000). *The world turned upside down? Globalization and the future of the state*. Manchester: Manchester University Press.

Korez Vide, R. (2006). Sistem indikatorjev globaliziranosti gospodarstev kot orodje reform strukturnih politik. V R. Ovin, & Ž. J. Oplotnik (Ured.), *Izbrane analize s področja mednarode ekonomije* (str. 71-76). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Koser, K. (2017). *Mednarodne migracije.* (M. Šimenc, Ured.) Ljubljana: Založba Krtina.

Lukšič Hacin, M. (1999). *Multikulturalizem in migracije.* (V. Likar, Ured.) Ljubljana: Založba ZRC.

Medica, K., & Lukič, G. (2011). *Migrantski circulus vitiosus.* (V. Rožac Darovec, Ured.) Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.

Medica, K., Lukič, G., & Bufon, M. (2010). *Migranti v Sloveniji - med integracijo in alienacijo.* (V. Rožac Darovec, Ured.) Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.

Migration and Home Affairs. (2019). Pridobljeno iz European Commission: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/economic-migrant_en

Nova zakonodaja s področja zaposlovanja, samozaposlovanja in dela tujcev v RS - zloženka. (2015). Pridobljeno 25. 12. 2018 iz Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti:

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delovne_migracije/zaposlovanje_in_delo_drzavljanov_tretjih_drzav/

Novosti pri zaposlovanju državljanov BIH v Sloveniji. (2018). Pridobljeno 25. 12. 2018 iz Zavod za zaposlovanje: https://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/novosti-pri-zaposlovanju-drzavljanov-bih-v-sloveniji

Pezdirc, D. (2008). Strategije globalizacije storitev Slovenije v okviru Evropske unije. V M. Blažič (Ured.), *Izzivi globalizacije in ekonomsko okolje EU, Zbornik prispevkov* (str. 494-498). Novo mesto: Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto.

Pošta Slovenije, Interni vir. (2018-2019).

Simpson, N. B. (25. 12. 2018). *Demographic and economic determinants of migration.* Pridobljeno iz IZA World of Labor: https://wol.iza.org/articles/demographic-and-economic-determinants-of-migration/long

Strategija ekonomskih migracij za obdobje od 2010 do 2020. (2010). Pridobljeno iz RS, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/Strategija_ekonomskih_migracij-2010-2020.pdf

Svetličič, M. (1996). *Svetovno Podjetje, Izzivi mednarodne proizvodnje.* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Verbinc, F. (1987). *Slovar tujk* (Osma izdaja izd.). Ljubljana: Cankarjeva založba v Ljubljani.

Zakon o javni rabi slovenščine /ZJRS/. (2004, 2010). Pridobljeno iz Uradni list RS, št. 86/04 in št. 8/10: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3924

Zakon o podaljšanju prehodnega obdobja na področju prostega gibanja državljanov Republike Hrvaške in njihovih družinskih članov /ZPPOPGHR/. (2015). Pridobljeno iz Uradni list RS, št. 46/2015: https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/122228#!/Zakon-o-podaljsanju-prehodnega-obdobja-na-podrocju-prostega-gibanja-drzavljanov-Republike-Hrvaske-in-njihovih-druzinskih-clanov-(ZPPOPGHR)

Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado RS in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v RS in Protokola o izvajanju Sporazuma med Vlado RS in Vlado

Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v RS. (14. 6. 2019). Pridobljeno iz Uradni list RS, št. 38/2019: https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2019-02-0033/zakon-o-ratifikaciji-sporazuma-med-vlado-republike-slovenije-in-vlado-republike-srbije-o-zaposlovanju-drzavljanov-republike-srbije-v-republiki-sloveniji-in-protokola--izvajanju-sporazu

Zakon o zaposlovanju in delu tujcev /ZZDT-1/. (8. 4 2011). Pridobljeno 2018 iz Uradni list RS, št. 26/15: https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=201126&stevilka=1152#1.%20%C4%8Dlen

Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev /ZZSDT/. (30. 6. 2015). Pridobljeno iz Uradni list RS, št. 47/2015: https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/122281

Zaposlovanje državljanov BIH. (2018). Pridobljeno 25. 12. 2018 iz Zavod RS za zaposlovanje: https://www.ess.gov.si/tujci/delo_v_sloveniji/zaposlovanje-drzavljanov-bih

Zaposlovanje in delo tujcev. (2018). Pridobljeno 25. 12. 2018 iz Zavod RS za zaposlovanje: https://www.ess.gov.si/delodajalci/zaposlovanje_in_delo_tujcev